БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетиптеген

1952 июнь 29 воскресенье № 126 (2556)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Тыва область Совединиң VII сессиязының дугайында информастыг дыңнадыг (1 арын).

Бистиң областа (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: **М. Достай.** — Партия өөредилгезиниң түңнели (2 арын).

Колхоз тудуу (2 арын).

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда (2 арын).

Артель Уставын сагыыр! (3 арын).

И. ТОМИЛИН.—Бүдүрүлге продукциязының бот-өртээн чиигедири болгаш ооң шынарын экижидери дээш (3 арын).

В. Викторов. — Бодунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш корей улустуң маадырлыг демисели (4 арын).

Жак Дюклога хосталга (4 арын).

Шыдыраа болгаш спорт (4 арын).

Бүдүрүлге черин тодаргай, боттуг удуртур

Эртемниң болгаш техниканың эне чаа чедишкиннеринге үндезилээш хөгжүп турар социалистиг бүдүрүлгениң соксаал чокка көдүрлүүшкүнү болза, ажыл-агыйның мергежилдиг кадрларын болгаш оларның практикалыг ажылга доктаамалы-биле мергежиирин негеп турар. Ажыл-агыйжыларның өзүлдезиниң болгаш оларның кижизидилгезиниң дугайында, бистиң социалистиг ажыл-агыйывыстың бүгү-ле адырларын дуржулгалыг ажылдакчылар-биле хандырарының дугайында, Ленин—Сталинның партиязы, совет чазак могаг-шылаг чөк сагыш салып турар.

Бистиң улузувус совет эрге-чагырганың чылдарында эң ылангыя дайын мурнундагы сталинчы беш чылдарның үезинде ооң бүдүрүлге черинде эрге-ажыктарын камгалаш шыдаар болгаш чурттуң бүдүрүкчү күштерин бүгү-ле ажылчы чоннар-биле кады бурунгаар шимчедип шыдаар, социалистиг ниитилелдиң күчү-шыдалдыг экономиказын хүн келген тудум-на улам сайзырадып, ону быжыглап шыдаар бүдүрүкчү-техниканың интеллигенциязын тургускан.

Социалистиг тургузуушкунуң чылдарында чаа, улусчу совет интеллигенцияның ортузундан ажыл-агыйның дыка хөй санныг кадрлары үнген болгаш олар быжыгып, мергежээннер. Кыска хуусааның дургузында совет чурту болза, муң-муң мергежилдиг инженерлерни, техниктерни, улустуң иитинден үнген ажыл-агыйның кайгамчыктыг удуртукчуларын болгаш организакчыларын белеткеп үндүрген.

1931 чылдың июньде болган ажыл-агыйжыларның чөвүлел хуралынга кылган чугаазынга эш Сталин ажыл-агыйны большевикчи ёзу-биле удуртурунуң программазын айыткан болгаш ажыл-агыйны чорударының совет аргаларының, социалистиг үлетпүрнү удуртурунуң колкол принциптериниң билиглери-биле бистиң кадрларывысты чепсеглээн.

Күш-ажылды шын организастаары, бүдүрүлгени механизастаары, бо ажылга суларгай болгаш эрегейлээр чорукту болдурбазы, техниканы эки ажыглаары, ажылчы чоннарның амыдыралының чаагай чоруунуң болгаш оларның культурзтехникалыг деңнелиниң дугайында доктаамал сагыш салыры, ажыл-агый санажылгазын бүгү хемчеглер-биле быжыглаары, экономиканың шыңгыы корум-чурумун шын боттандырары, бүдүрүлгениң иитики чыылдазын тургузары болза, бүдүрүлге черлериниң чедишкиниг ажылдаар чоруунуң эң чугула үүлдери болур.

Бүдүрүлге черинің техниказын болгаш экономиказын доктаамалы-биле болгаш мергежилдии-биле билген турарын, бүдүрүлгени боттуг болгаш тодаргай удуртурун, ажыл-херектің «бичии-бичии» кезектериниче хүн-бүрүде ханылаарын бүгү-ле ажыл-агыйжылардан партия болгаш чазак негеп турар.

«Бистиң ажыл-агыйжы удуртукчуларывыс болза, бүдүрүлге черлерин «ниитизи-биле», «агаардан» эвес, а тодаргай, боттуг удуртуп, айтырыг бүрүзүн ниити шуугаашкын ёзузу-биле эвес, а шыңгыы ажыл-агыйжы хевир-биле көрүп, саазын бижиири-биле ийикпе азы ниити чугаа-соот болгаш лозунгулар-биле кызыгаарлатынмайн, а ажыл-херектің техниказынче ханылап кирер, ажыл-херектің кезектериниче кирер, «бичии-бичии» үүлдерже ханылап кирер ужурлуг, үүге дээрге, «бичии-бичии» үүлдерден улуг ажыл-херек бүдер» деп эш Сталин өөредип турар.

Совет ажыл-агыйжы удуртукчулар болза, бүдүрүлге черлерин большевикчи ёзу-биле удуртурунуң аргаларын шингээдип алгышаан, үлетпүрнүң болгаш транспорттуң иштики күр күштерин эң-не долузу-биле ажыглаарынче үүктүп, күрүне планнарын чедишкиниг күүседири дээш оралдажып турарлар.

Совет үлетпүр болза, күчү-шыдалдыг көдүрлүүшкүннүң оруу-биле чоруп орар. Ооң чедишкиннериниң колдуу-ла бистиң кадрларывыстың организакчы аргаларының болгаш ажыл-херекчи мергежилиниң өскениниң, ажыл-агыйжы удуртулганың деннелиниң чайгылыш чок өскениниң, ооң аргаларын бедиткениниң түңнелдериниң хамааржып турар.

Ооң-биле чергелештир бүдүрүлге черлерин удуртур талазы-биле ажылда ам-даа улуг-улуг четпестер бар дээрзин миннир херек.

Ишимбаевте машина тудуушкунунуң заводунуң партия организациязының секретари эш Метелев болгаш завком даргазы эш Аюпов олар «Правдага» чоруткан чагаазында мынча деп бижип турарлар: нефть үлетпүрүнүң министерствозу болгаш ол заводту удуртуп турар ооң өрүмнээшкин талазы-биле кол эргелел чери болза, бүдүрүлге черинің негелделериниң дугайында чогуур кичээнгейни салбайн турар. Министерство болза, мергежилдиг кадрларны белеткээринге сула дузалап турар, материал-техникалыг эг-дерилгениң айтырыгларын багай шиитпирлеп турар. Министерство черн болза, Ишимбаев заводунга кооперация чурумун ёзугаар өске заводтан поковкаларны алыр кылдыр планнап турган хирезинде, ол-ла поковкаларны Сызраньның септелге-механика заводунга Ишимбаевтиң заводу бээр кылдыр хүлээндирип турар. Ынчангаш ону барык-ла дамчыдылга баазазы кылдыр хуулдурган болуп турар.

Бүдүрүлге черин удуртурунуң талазы-биле четпес негелделиг чорук болза, чамдык бүдүрүлге черлериниң куду шынарлыг продукцияны кылып үндүрерин, кылыгларның номенклатуразын болгаш ассортиментизин, айыткан планны үрээр чоруктарын болдуруп турар. Чижээ, Ленинградтың «Скороход» болгаш № 2 «Пролетарская победа»деп идик кылыр фабрикаларында ындыг чоруктар бар болуп турар. Ол фабрикаларның удуртукчулары тергиин эки шынарлыг идиктерни делгелгеге салып турза-даа, херек кырында чоннуң негелдезин ёзугаар продукцияны үндүрбейн турар. «Ленобувь» деп садыг организацияларының тускай магазиннеринде шак ындыг хевирниң үш миллион хире рубль өртектиг идиктери чыглы берген анаала чыдар чоруу болза, ону тодаргайы-биле тайылбырлап турар.

Бүгү-ле бүдүрүлге черлериниң болгаш бүдүрүлгениң бүгү-ле адырларының удуртукчулары болза, бүдүрүлге черлериниң ажылында четпестериниң туруп келирин болгаш ажылдың үстүр чоруун боллурбазындан ангыда, күрүне планнарын сан болгаш шынар-көргүзүг-даа талазы-биле күүседириниң харыысалгазын бедидер хүлээлгелиг.

Ону чедип алыр төлээде, хамыктың-на мурнунда ажыл-агый черлериниң үүл-бүрү адырларының удуртукчулары боттары бүдүрүлге черлерин тодаргай болгаш боттуг удуртур, ажыл-херектің иштинче ханылап, бүдүрүлге черлериниге ажыл-херекчи дузаламчыны бээр хүлээлгелиглер. Боттуг болгаш тодаргай удуртур чорук болза, бүдүрүлге черлериниң күжүн, ооң курламырын ажылдакчыларның аргамергежилдерин эки кылдыр билириниге деткимчелиг болгаш ооң ачызы-биле күрүне онаалгаларын болгаш планнарын бүдүрүлге черлериниң күүседир чоруунга мергежилдии-биле дузалаар арганы оларга бээр. Күш-ажылды шын организастаарынга, техниканы эки кылдыр шыны-биле ажыглаарынга, бүдүрүлгениң эгелекчилериниң дуржулгазын калбаа-биле нептередириниге, бүгү-ле ажылчыннарны, эң ылангыя хожудап турарларны техника талазы-биле өөредириниге улуг кичээнгейни салыры эргежок чугула.

Партияның чер-черде организациялары болза, бүдүрүлге черлерин ажыл-агый талазы-биле удуртурун бедидериниң дугайында хүн-бүрүде кичээнгейни салып, бүдүрүлгениң курламырын эки ажыглаары, техникалыг депшилгени дүргедедири дээш демиселге ажылчы чоннарның тывынгыр эгелээшкиннерин нептередир хүлээлгелиг.

Партия организациялары партияның болгаш чазактың айтыышкынларын амыдырал кырынга боттандырары дээш туруштуу-биле демисешпишаан, большевикчи шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди амдаа калбартып, күрүненің болгаш күш-ажылдың корум-чурумун быжыглаар ужурлуг. Бүдүрүлге черлеринге политиктиг ажылды бүгү хемчеглер-биле экижидип, ажыл-агыйжы кадрларны болгаш бүгү-ле ажылдакчыларны күрүненің хоойлуларын хажык чокка сагыырының, күш-ажылды болгаш хөй-ниитиниң өнчүзүн социалистиг ёзу-биле көөрүнүң ёзузунга, күрүне планнарын күүседириниң бедик харыысалгазының ёзузунга кижизидериниң дугайында кичээнгейни салыры эргежок чугула.

(«Правданың» мурнуку үүлүнден).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ

Туркмен ССР. Туркменниң Кол каналын тургузарынга дузалаарының талазы-биле ССРЭ-ниң эртемвер Академиязының чанында эртемденнериниң катышкан доктаамал бригадазы каналдың унунуң соңгу участогунга чоразн. Ол бригада Узбой хемниң уну-биле Гарышлы деп кудукка четкеш, Чөөн-чүктү углааш, дедир Куня-Ургенчага четкен. Экспедицияның киржиктилери муң километр хире черни эрткеннер.

Чурукта: Ярбекир-Кала деп аттыг чуурулган шивээниң чанында ол экспедицияның турары.

Чуруу **О. Кузьминнин.**

СЭТА-ның пресс-клишези.

Аму-Дарьяда улуг тудуглар

ТАХИА-ТАШ. Дузалаар тудуг районунуң болгаш механизация участогунуң коллективтери Тахиа-Таштың суг шыгжамырының тудуун кылырынга белеткенип турар. Чеди кубометр ишкир хымыштыг экскаватор нуң монтажы доозулган болгаш канал казар экскаваторнуң шылгаллазы эгелээн. Дыка хөй машиналар кончуг улуг оңгарны казарлар. Суг белдириниң девискээринге механизацияның күүлүг баазазын тургузар.

Багдасаровка удурткан орук-тудуг участогунуң коллективи келир чылдың үлүүн ажылдап эгелээн. Ол коллектив суггарылга магистральда рының болгаш суг үлеп таарыштырар оруктарның тудуунуң талазы-биле онаалганы хуусаа бетинде күүсеткен. Дыка улуг чедишкиннерни монтажниктер чедип алганнар. Олар электри дамчыдылгазының бедик вольтылыг шугумнарының, станция адаанның трансформоторларының тудугларының талазы-биле ажылдарның хуусаазын ийи катап кызырып, диспетчер харылзаазын дерип, суг дамчыдылгазын кылганнар.

Бирги № 303 земснарядтың монтажы доозулган деп Чарджоудан медээ келген. Ону сугже киргеи. Волгадончулардан тургустунган экипажтыг земснаряд Тахиа-Таш мысче чоруур.

(СЭТА).

Бедик тудугларда студентилерниң практиказы

Москва университединиң бедик бажыңының тудуг шөлү совет тудугжуларга школа болу берген. Чайын олче чурттуң бүгү-ле булуннарында тудугнуң дээди өөредилге черлериниң студентилери бүдүрүлге практикаларын эрттери-биле барып турар. Олар канчаар-даа аажок улуг тудуг-биле, кайгамчыктыг архитектура-биле, тудугнуң чаа техниказы-биле, механизмнери-биле таныжып турарлар. База күш-ажыл организациязының бүдүрүлге формаларын өөренирлер.

Муң-муң студент-практикантылар тудугга чорааннар. Чүгле сөөлгү ийи айның дургузунда маңаа 100 ажыг кижи ажылдаан. Ыраккы Чөөн-чүктүң, Азербайджанның политехниктиг институттарының, Ленинградтың инженер-тудуг институдунуң болгаш чурттуң өске-даа дээди өөредилге черлериниң студентилери практиказын чоокта чаа доосканнар.

(СЭТА).

Куйбышев биле Москва аразының бедик вольтылыг электри шугумунга тургузар суургалар

БАГЛЕЙ. (Днепропетровска область). Баглейниң металл кылыр заводунуң коллективи коммунизмниң улуг тудугларының чагыгларын чедишкиниг күүседип турар.

Куйбышев ГЭС-биле Москва аразының электри дамчыдылгазының шугумунга тургузар суургаларның чыылдазы заводтуң чыылда цехинде эгелээн. Ында 50 суургаларны кылып турар.

Заводтуң цехтеринде бүдүрүлге циклин кызырары дээш чарыш калбарып турар.

(СЭТА).

Украина массалыг тараа ажаап алыышкынының бүдүүзүнде

КИЕВ. Украинаның мурнуу областарында күзүн чажыг тараан тарааларның суггарылгазы дооступ, тарааларның баштары четчележип үнүп турар. Республиканың оон өске областарында көктараа болгаш кызылтас четчележип быжарынга чаптап турар. Республиканың көдээ ажыл-агый ажылдакчылары дүжүт ажаап алыышкынынга белеткенип турар. Украннаның МТС-тери болгаш колхозтары хөй чаа машиналарны алган. Комбайннар-биле тараа ажаап алыышкыны эрткен чыдаазындан 15 хуу ажыг шөлге чорутунар. МТС-тер четчелетинген механизацияны боттандырбышаан, ооң-биле кады комбайн-биле ажаап алыышкынны чорудар. Комбайннарның соо-биле кожулдалыг сөөртүр волокушаларның дузазы-биле 3,5 миллион гектар шөлдүң саваны болгаш мякиназы ажаап алдынар.

Тараа кургадыр, арыглаар, дензилээр, саваннаар болгаш мякина сарааттаар механизация шаннарда белеткетинип турар. Ол ажылдар болза, электромоторларның, шимчедикчилериниң, приводтуг машиналарның, механиктиг элеваторларның, транспортерларның, сарааттаар болгаш өске-даа машиналарның дузазы-биле чорутунган турар. Колхозчу ховуларда 6 муң ажыг механизасчытынган шаннар шагда-ла деритинген, ооң иштинден бир чартык муң шаннар электрижитинип турар. Молотилка, комбайн агрегаттарының деритингени болза, тараа ажаалгазын, бастырылгазын дыка дүргедедип, электри чыыткызы дүне ажылдаарынга арганы берип турар.

Республикада ажаап алыышкын машиналарының септелгези дооступ турар. Агрегаттарны кадрлар-биле, эки белеткетинген механизаторлар-биле хандырып турар. Бүгү механизаторларның болгаш колхозчуларның ажылын сырый харылзаштырары ажылчы планнарда көрдүнүп турар. Шывыглыг шаннарның, дензилернин, тараа кургадыр черлернин, тарааны агаарга кургадырынга хөрек шөлдерниң, брезентилерниң болгаш кандыг-даа агаар турда күрүнеге тараа дужаалгазын, бастырылгазын, арыглаашкынын үзүктел чок хандырар өске-даа хөрекселдерниң белеткелинче улуг кичээнгей салдынып турар.

Бүгү механизаторларның болгаш колхозчуларның кызымаккай ажылын белеткел пунктуларынче тараа сөөртүлгезиниң графигин шыңгыы күүседип, күрүнеге тараа дужаалгазынга хүн-бүрү киржир кылдыр организастап турар.

Дыка хөй комбайнёрлар боттарының машиналарын шөлдерже үндүрген болгаш ажаап алыышкынның участоктарын өөренип көрүп, комбайн агрегаттарының ажылының маршрудун тодаргайлап көрүп турарлар.

(СЭТА).

Тыва область Совединиң VII сессиязының дугайында информастыг дыңнадыг

1952 чылдың июнь 26—27 хүннеринде ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң VII сессиязы Сталин аттыг культура Бажынынга болуп эрткен. Сессияга чугаалашкан айтырыглар:

1. Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң ажылының дугайында отчёт.

2. Организастыг айтырыглар.

Бир дугаар айтырыгның талазы-биле илеткелди облкүүскомнуң даргазы эш А. М. Чимба кылган. Сессияга санал берип чүве чугааланнар: область Совединиң депутады Сүт-Хөл райкүүскомнуң даргазы **В. С. Чүльдүм**, Улуг-Хем райкүүскомнуң даргазы депутат **М. И. Кызыл-оол**, Каа-Хем райкүүскомнуң даргазы депутат **П. А. Дежнёв**, Кызыл райкүүскомнуң даргазы депутат **Х. А. Кара-оол**, облкүүскомнуң секретари депутат **М. И. Пахомов**, Тере-Хөл райкүүскомнуң даргазы депутат **И. С. Комбу**, область прокурору депутат **И. К. Бакулин**, Чаа-Хөл районнуң Бош-Даг суму Совединиң даргазы депутат **М. Д. Норжук**, областың план комиссиязының даргазы депутат **И. Е. Томилин**, Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң чылгы мал фермазының эргелекчизи депутат **С. Д. Арапчор**, Улуг-Хем районнуң Шагаан-Арыг ортумак школазының башкызы депутат **М.А. Прудникова**, Барыын-Хемчик райкүүскомнуң даргазы депутат **С. К. Чанзан-оол**, областың улус өөредилге килдизиниң эргелекчизи **С. Н. Мозгов**, Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чыл ооң» колхозтуң кежигүнү депутат **О. И. Лопсанчап**, областың кадык камгалал килдизиниң эргелекчизи **М. Ф. Сушков**, Минусинск АТК-ның начальниги депутат **Г. М. Ковалёв**, областың юстиция эргелелиниң начальниги **В. И. Иванов**, көдээ ажыл-агыйның область эргелелиниң начальниги депутат **И. И. Цевменко.**

Чугаалашкан айтырыг талазы-биле чогуур шиитпирни хүлээп алган.

Организастыг айтырыглар талазы-биле: областың кинофикация эргелелиниң начальнигинге **Н. С. Ханашевичини** бадылаан, область судунуң кежигүнүнге **В. П. Абрамов**ту соңгаан.

Областың культур-чырыдыышкын килдизиниң эргелекчизи **В. О. Самбаны**, область судунуң кежигүннери **Т. А. Карелинаны, Ш. Н. Шилимааны** ол хүлээлгелеринден хостаар дугайында шиитпирни хүлээп алган.

БИСТИҢ ОБЛАСТА

Тараа суггарылгазын түлүктеп чорудуп турар

ЧАА-ХӨЛ. **(Телефон-биле).** Июнь айның 10-дан бээр үргүлчүлеп келген чаастаашкыннар тараанын четчележип өзүп үнеринге дыка таарымчалыг байдалды тургускан. Бойдустуң ол таарымчалыг байдалын ажыглавышаан тургаш бистиң областың кайы-даа районнарының колхозтары тарааларның чайгы суггарылгазын массалыы-биле чорудуп турар.

Чаа-Хөл районнуң колхозтарында ниитизи-биле ыяавыла суггарза чогуур 3 муң гектар тараалар бар, ооң иштинден 2228 гектар черниң тарааларының ийи дугааргы суггарылгазын июнь 27-ге чедир чоруткан. Кара-Талда «Победа» колхоз 300 гектар черниң тараазындан 229 гектарны суггарып алган. Суггарылга бригадазында 12 колхозчулар ажылдап турар, оларның ажылын колхозта партия эге организациязының секретарының оралакчызы эш Шогжал удуртуп турар. Тараа суггарыкчыларының аразында колхозчу херээженнер эштер Имеш, Чолдак-Ой болгаш комсомолчу Чүзүн-оол олар хүн нормазын үргүлчү 125—185 хуу күүседип онза шалыпчы ажылдап турарлар.

Тараа суггарылгазының талазы-биле Ленин аттыг, «Бурунгаар» болгаш Сталин аттыг колхозтар база багай эвес ажылдап турар.

„Ленинчи орук" колхозта мал чеминиң белеткели

Каа-Хем районда сиген кезилдези эгелеп турар. Копту суурда «Ленинчи орук» колхоз 6 машиналыг, 8 кижилиг бригаданы организастап, сиген кезилдезинче кирген. Каш-ла хонуктарның иштинде 30 га сигенни кескен. Аттың сиген кестирер машиназы-биле хүнде 3,5 ганы кестирер тургаш, 5 га чедир кезип турар.

Районда бо чылын тараның үнүжү кончуг чаагай болгаш ам баш тыртып турарын ап көөрге, тараа эрте быжары чайлаш чок. Ынчангаш сиген кезилдези-биле тараа кезилдезин капсырлаштырбас дээш шиитпирлиг ажылдаары негетинип турар.

Ол бригаданың кескен сигенин бөлер өске бир бригаданы база организастаан.

Хүлээлгезин күүсеткен

Каа-Хем районнуң Сарыг-Септе Ворошилов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчузу коммунист эш А. Одумачы 1951 чылда колхозтуң 225 хоюн кадарары-биле болгаш ооң чаш төлдерин чидириг чок камгалап алыры-биле хүлээнип алган. Ооң ажаалгазында турар хойларның иштинде төрүзе чогуур 84 хойлар шупту төрээн болгаш оларның102 хураганнарын эш Одумачы чаңгыс-даа чидириг чок бүрүн камгалап алган.

Эш Одумачы кышкы үеде хоюнуң ажаалгазын, ооң одар белчиирин эки организастап тургаш хойларын хүр кыш ажырганы-биле ооң төрээн хойларының оолдары күштүг шыырак болгулаан болгаш чидириг чок болган. Эш Одумачы хойларының дүгүн кыргааш колхозка хүлээдип берген, ол ам колхоз төвүнден ыракта сериин оттуг чайлаг болур Шыргай деп черже хоюн одарладып чоруй барган.

Чайгы одарда

Улуг-Хем районнуң Эйлиг-Хемде улгаттыр катышкан Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң ниитилештирген бүгү чүзүн малдары чайгы одарларда барган. Колхозтуң мурнакчы хойжулары эштер Көк, Сендажы, Сандак, Кошкар-оол, Шагдыр олар колхозтуң 2790 баш хой, өшкүлерин июнь 6-да Тос-Тейек, Серлиг, Сектиир болгаш Куйлуг-Хем бажында сериин оттуг чайлагларже одарладып үндүре берген.

Ол ышкаш инек кадарчылары эштер Стаккай, Арап олар 95 баш инек малдарны, чылгычылар эштер Аракчаа, Ары олар 200 баш чылгы малдарны тус-тус чайлагларже одарладып үндүре берген. Колхозта мал чайлагладыышкынының ажылын шээр мал фермазының эргелекчизи эш Апыр-оол эки организастап турар.

Квартал планын ажыр күүсеткен

Мөнгүн-Тайга районда заготживсырьё конторазы анчылар-биле чайгы өлүктүң керээлерин чогуур өйшаанда чарып, оларның аразынга организас-массалыг ажылды эки чорутканының түңнелинде 1952 чылдың ийиги кварталының өлүк, алгы-кеш планын хуусаа бетинде бир ай бурунгаар 1952 чылдың июнь айның 1-де 134 хуу күүсеткен. Ооң иштинде чүгле чер өлүүнүң планын 124,4 хуу, алгы-кеш планын 320,6 хуу күүсеткен.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия өөредилгезиниң түңнели

1951—1952 өөредилге чылында Өвүр районга партияның полит-өөредилгези элээн эки түңнелдерлиг болуп эрткен. Чүл дээрге, партия чырыдыышкынының четкизинге коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвес активчилерниң калбак кезээ хаара түттүнген. Политшколаларга, бөлгүмнерге база партияның кежээки школазынга башкылаар пропагандистерге партия, советтиң бедик билиглиг активчилери шилитинип кирген. Районга партия чырыдыышкынының четкизинге өөредилге 1951 чылдың октябрьниң 15-те эгелээн.

Партия чырыдыышкынының системазынга политөөредилгени организастыг, бедик идея деннелдиг чорударынга ВКП(б) райкомундан эгелээш партия эге организацияларынга чедир элээн хемчеглерни ап чоруткан. Тодаргайлаарга партия өөредилгезиниң дугайында айтырыгны ВКП(б) райкомунуң бюро хуралдарынга 6 катап, партия эге организацияларының бүгү кежигүннериниң хуралдарынга 17 катап тургузуп чугаалашкан. Ол хуралдарга партия чырыдыышкынының четкизинге болгулап турган четпестерни илередип, ол четпестерни узуткап алыр хемчеглерни болгаш политөөредилге ажылын экижидип чорудар талазы-биле шиитпирлерни хүлээп ап, ол шиитпирлерни ажыл-херек кырынга боттандырып ажылдап келген. Пропагандистерниң политиктиг билиин, методтуг мергежилин бедидериниң семинарларын ВКП(б) райкомунуң чанынга 4 удаа, бөлүк-бөлүк аайы-биле тус-тус черлерге 3 катап эрттиргилээн. Бо ап чоруткан хемчеглер өөредилге программазын чедиишкинниг өөренип доозарынга дыка улуг ужур-дузалыг болган.

ВКП(б) райкомунун, Хандагайты 7 чыл школазының чанынга тургускулаан «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмнерге 29 дыңнакчылар, бирги чылдың программазын өөренир 3 кезек черге тургускан политшколаларга 42 дыңнакчылар, ийиги чылдың программазын өөренир 3 кезек черге тургускан политшколаларга 29 дыңнакчылар база партияның кежээки школазынга 20 дыңнакчылар өөредилге программазын өөренип дооскаш, түңнел кичээлдерге, экзаменнерге киришкеннер.

«ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмнерден Хандагайты 7 чыл школазының чанында тургускан бөлгүм (пропагандизи эш Грохольская) өөредилге программазын бедик идея деннелге өөренип дооскан. Бөлгүмнүң 16 дыңнакчылары түңнел кичээлге эки түңнелди көргүскеннер. Пропагандист эш Грохольскаяның программа ёзугаар өөредир материалдарны кичээл бүрүзүнге эки белеткел-биле башкылап, дыңнакчылардан шыңгыы негелделиг ажылдап келгени дыңнакчыларның эки билигни шиңгээдип алырынга улуг ужур-дузалыг болган. Бөлгүмнүң дыңнакчылары эштер Ямбил, Семис-оол, Доржу, Лопсан, Доржукай олар эки билигни шиңгээдип алганын илереткеннер.

«Совет Тываның 5 чыл ою», «Кызыл тук», «Торгалыг» колхозтарда партия эге организацияларының чанынга тургускулаан политшколалар өөредилге программазын чедиишкинниг өөренип дооскан. Ол политшколаларның пропагандистери эштер Ламалдай, Кызыл-оол, Сюндүп олар дыңнакчыларга эки билигни бээр дээш эки белеткелдиг башкылап, дыңнакчылардан бедик негелдени салып, кызымак ажылдап турганнар. Ынчангаш оларның башкылап турган политшколаларының дыңнакчылары түңнел кичээлдерге эки билигни чедип алганын көргүскен болгаш келир өөредилге чылында «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмнерже шилчээннер.

Политшколаларның өөредилгезиниң эки түңнелдиг болурунга ол колхозтарда партия эге организацияларының ап чорудуп келген хемчеглери улуг рольдуг болган. Ол партия эге организациялары политшколаларның өөредилгезиниң дугайында айтырыгны бүгү кежигүннер хуралында өй-өйде тургузуп чугаалажып, четпестерни илередип, ол четпестерни узуткаарынга боттуг хемчеглерни ап чорудуп турган.

Районда партия, советтиң 6 активчилери марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарлар. Боттары өөренип турар активчилер тускай планынга алган номнарын ол ёзугаар номчуп, конспектилеп ап, өөренип турарлар.

Оон-биле кады, партия чырыдыышкынының четкизинге өөредилге чылының дургузунда четпестер база бар болуп турган. Чүл дээрге, чамдык политшколаларга, бөлгүмнерге кичээлдер хөй удаа үстүп турганы-биле өөредилге программазын куду деннелге өөренип дооскан. Ылангыя «Коммунизмче орук» колхозта политшколаның кичээлдери янзы-бүрү чылдагааннар-биле үстүп турганы-биле өөредилге программазын далаш-биле куду деннелге өөренип дооскан. Ол колхозта партия эге организациязының секретари эш Дамдын партия өөредилгезиниң ажылын удуртпайн, ону ажыл-агый айтырыгларынга бодаарга ийиги чергениң айтырыы кылдыр көрүп келген. Ол эге организацияның хуралдарынга түгле коммунистерниң ажыл-агыйга киржилгезиниң дугайында айтырыглар колдап тургустунуп турган боордан башка коммунистерниң өөредилгезиниң дугайында айтырыглар барык-ла тургустунмайн турган. Ол ышкаш партияның политөөредилгезиниң ажылын боттуг удуртпас чоруктар өске-даа партия организацияларынга тургулаан.

ВКП(б) райкомунуң парткабинеди (эргелекчизи эш Коңгар) партия чырыдыышкынының теориялыг болгаш методтуг ажылының төвү болур бодунуң хүлээлгезин барык-ла күүсетпейн келген. Парткабинет ам-даа ажылдаар бажың-биле хандыртынмаан, оон эргелекчизи эш Коңгар ВКП(б) райкомунуң көдээ үнер сургакчызының хүлээлгезин күүседип чоруп-ла турар, ол бир неделя хире бодунуң хүлээлгелиг ажылын кылып көрбээн.

ВКП(б) райкомунуң бюрозу болгаш секретарьлары партия чырыдыышкынының ажылын удуртурда бюро хуралдарынга айтырыгны тургускаш түгле шиитпир хүлээп алы-биле кызыгаарлатынгаш, оон күүселдезин организастаарыынче боттуг сагыш салбайн турар. Оон тодаргай барымдаазы болза, ВКП(б) райкомунуң аппарадының ажылдакчылары сумуларга, колхозтарга сургакчылап чорааш, партия чырыдыышкынының ажылын сонуургап көрбейн, кичээлдеринге олурушпайн, түгле ажыл-агый айтырыгларын шиитпирлеп алгаш четкилеп келир, а партия өөредилгезиниң хөрээн түгле ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң хөрээ кылдыр көөр чоруктар ВКП(б) райкомунуң секретарьларынга бар болуп келген. Ынчангаш ВКП(б) райкомунуң бюрозунуң партия өөредилгезиниң дугайында хүлээп ап турган доктаалдары ындыг-ла эки күүселде чок болуп эртып каап турган.

Мынчангаш районга партия чырыдыышкынының четкизинге политөөредилге ВКП(б) ТК-ның негеп турар негелдезин ыракта хандырып шыдаваан деп түвени демдеглээри чугула.

Ам келир өөредилге чылында эрткен өөредилге чылында болуп турган четпестерни катаптавас дээш, партия чырыдыышкынының четкизинге чаа өөредилге чылынга белеткел ажылдарын амдыгааштан эгелээш эки чорудар дээш ВКП(б) райкомунуң бюрозу болгаш секретарьлары база партия эге организациялары организакчы ажылды кызымак чорудары чугула.

М. ДОСТАЙ,
ВКП(б) Өвүр райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи.

Колхозта херээженнер төвүлелиниң ажылынга партийжи удуртулга

Улуг-Хем районнуң Хайракан сумузунда Ворошилов аттыг көдээ ажыл-агый артелинде күш-ажыл кылып шыдаар 62 херээженнер бар. Олар колхоз бүдүрүлгезинге улуг күш болуп шыдаар. Ынчалза-даа, эрткен чылын күш-ажыл кылып шыдаар колхозчу херээженнериң 54 хуузу күш-хүнүнүң минимумун чедир күүсетпээн. Оон чылдагааны болза, колхозчу херээженнерни колхоз бүдүрүлгезинче хаара тудуп, оларның ортузунга партийжи кижизидилгелиг ажылдарны калбартып чорутпаанындан хамааржыр. Колхоз бүдүрүлгезинге херээженнериң киржилгези эрткен чылга бодаарга бо чылын элээн эки. Часкы тарылгага организастыг кирип, 3 километр узун дурттуг суттарылга бугазын аш тап, шөл кажаазының септелгезинге, хөй кыргылдазынга идепкейлиг киришкеннер.

Часкы тарылга үезинде колхозчу Т. Окчаа үрезин тарааны складтан тараа ховузунче аът-биле сөөртүп, хүн нормазын 130 хуу күүседип турган. Тараа хораннаарынга комсомолчу эш Т. Шура, үрезин арыглаарынга Севильбаа, Күндүнмаа, Дончат олар идепкейлиг киришкеннер. Ол ышкаш хөй кадарчызы коммунист Чалзанмаа 300 төрээн хоюндан 330 хураганнарны, Т. Баазан 161 төрээн өшкүзүнден 173 чаш анайларны чидириг чокка камгалап алганнар.

Ам колхозтуң саман бүдүрүлгезинде 16 колхозчу херээженнер мурнакчы болуп ажылдап турарлар.

Колхозчу херээженнериң колхоз бүдүрүлгезинге кызымаккай ажылдап турары-биле чергелештир херээжен чоннуң ортузунга партияның агитас-массалыг ажылдарын тускайлап чорутпайн турар. Оон хараазы-биле чыл эгезинден бээр херээженнериң тускай хуралы болбаан. Бижик өөредилгезиниң бөлгүмнери тургустунмаан болгаш колхозчу херээженнериң ортузунга илеткел, лекция, беседа, номчулгаларын чорутпайн турар.

Бо чорук болза колхозта херээженнер организакчызы коммунист Бире-Санаанның колхозчу херээженнериң ортузунга тода болгаш көскү ажылдарны чорутпайн турарын херечилеп турар.

Колхозчу херээженнериң культур-политиктиг билиин бедидер дээш колхозчу бүрүүлгеге херээженнериң долу киржилгезин хандырар дугайында ВКП(б) райкомунуң херээженнер ортузунга ажыл чорудар килдизи практиктиг дуза көргүзери чугула.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Социалистиг чарыштың мурнакчыларын шаңнаан

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакыда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүннери 1952 чылда чедип алыр сорулгалар дугайында эш Сталинга чоруткан чагаада алган социалистиг хүлээлгелерин күүседир дээш бедик көдүрлүүшкүннүг ажылдап турарлар.

Социалистиг хүлээлгелериң күүселдезиниң чартык чыл түңнелин июнь 16-да болган ниити хуралга түңнеп көрген. 1952 чылда мал өстүрериниң күрүне планын июнь 1-ге чедир 122 хуу, оон иштинде чылгыны 115 хуу, мыйыстыг бода малды 94 хуу, хойну 135 хуу, өшкүнү 148, хаванны 100 хуу күүсеткен.

Дуржулгалыг хойжу эш Дамбажык 216 хойдан 225 хураганны, оон иштинде каракуль уксааның хураганнары 67, өшкү кадарчызы эш Сендинмаа 139 өшкүден 151 анайны, эш К. Кызыл-оол 29 беден 29 кулунну камгалап алган.

Часкы тарылганы эрткен чылдарга бодаарга, бедик агротехниктиг деннелге эрттирип, тарылга планын 111 хуу күүсеткен. Баштайгы суггарылга-биле 253 ганы, ийиги суггарылга-биле 118 ганы суггарган болгаш суггарылга үргүлчүлеп турар.

Тудуг ажылының талазы-биле 18 чурттал бажыңнары тудар тургаш 7-ни туткан. Мал ажылының болгаш бүдүрүлгениң 10 санныг тудугларын кылыр тургаш, ам 4-түү туткан. Оон иштинде 750 куш киреп чаңгыс-аай хевирлиг куш кажаазы болгаш бир чунар-бажың шуут доозулган. Аныяк-Чыргакыдан 14 бажыңны көжүрүп туткан. Планда көрдүнген арткан тудугларны айыткан хуусаазында доозар дээш тудуг бригадазының ажылының темпизин дүргедедир деп шиитпирлээн.

Социалистиг чарышка алган хүлээлгелерин чартык чылда эки күүседип турар мурнакчылардан 10 кижини 100—100 рубль-биле база 10 кижини 75—75 рубль-биле, 15 кижини 50—50 рубль-биле тус-тус шаңнаан.

Оон-биле кады тудуг планын түгле 31 хуу күүседип турарын, төрүүр малдан 122 мал кызыраанын болгаш хову ажылының талазындан бар турар четпестерни колхозчуларның хуралынга шыңгыы демдеглээш, чылдың ийи дугаар чартыында социалистиг хүлээлгелерни долдур болгаш ажыр күүседирин шиитпирлээн.

М. САИН.

КОЛХОЗ ТУДУУ

Мурнакчы бригада

Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» көдээ ажыл-агый артелинде тудуг ажылдары шалыпкын темпилиг чоруп турар. Ында бригадир эш Доржуга удуртурган 47 бызаңчылар доктаамал ажылдап турар. Олар колхозчуларны культурлуг, чырык чаагай бажыңнарже дүрген көжүрүп киирер дээш улуг күжениишкиннерни үндүрүп ажылдап турарлар.

Тудуг бригадазы бо чылын 18 чурттал бажыңнары тудар планныг тургаш, май 25-ке чедир 17 бажыңнарны тудуп тургускан. Ам арткан 1 бажыңны болгаш школага улаштыр тудар 3 өрээл бажыңны тудуп турар. Тудугжуларның арызында боттарының хүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип, мурнакчы ажылдап турар бызаңчылар эвээш эвес. Чижээ, эштер Д. Сюрюн, Дүдүкпен, Балаажык, Дүгүржап, Сюр-оол, Сапык, Андрей олар хүн нормазын үргүлчү 125—175 хуу ажыр күүседип шалыпчы ажылдап турарлар.

Тудуг бригадазында ажылдап турар аныяк бызаңчылар база-ла багай эвес ажылдап турар. Эң ылангыя аныяк дилигжилер Кертик-оол, Ырым, Көшкендей олар боттарының хүн нормазын 200 хуу чедир күүседип, шалыпчы ажылдап турарлар.

К. МАШПАК-ООЛ.

Колхозта чаа клуб туттунган

Эрзин районнуң Нарын сумуда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчу тудугжулары колхозчу массаның культурлуг амыдыралын хандырар дээш чаа төлевилел-биле кылыр 200 олуттуг клубту май 1-ден соңгаар эгелээш, ам доозуп каанар.

Клубта ийи бичии өрээлдер, бир зал болгаш сцена, коридор бар. Клубтуң соңгалары, хаалгалары белен кылдынган. Тудуг бригадазының бригадири эш Аракчаа клубтуң тудуун шалыпкын дооскаш, өске тудугларны дүргедедир дээш тудугжуларның күш-ажылын эки организастаан.

Клубтуң делгем залының сандайлары амдызында чедишпес-даа болза, деннилгелиг культурага ынакшылдыг эр, херээжен колхозчулар ол залга кинону көрүп эгелей бергеннер. Ол клубка чоокта чаа «Советтиг Туркменистан», «Москвадан ыракта» деп киноларны колхозчуларга көргүскен.

Колхозчу тудугжуларның күш-ажылы оон-биле кызыгаарлатынмас. Олар черде белеткээн ыяжы-биле 17 чурттал бажыңнарының тудуг ыяжын чонуп алган. Оортан 6 бажыңның ыяжын колхоз төвүнде эккелгеш, оларны тудуп алган, ам артканын үргүлчү сөөртүп, удур тудуп турар.

К. НЮРЗАТ.

Аныяк дилигжилернин чедиишкини

Чөөн-Хемчик районнуң Чыргакыда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң тудуг бригадазында 18 харлыг аныяк тудугжу К. Анааш биле К. Белек олар үлегерлиг ажылдап турарлар. Олар 1952 чылдың эгезинден бээр ыяш дилеринге киргеш, ажылга дораан мергежип, күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн көргүзе бергеннер. Олар хүнде 45 метр манза дилер нормалыг тургаш, 80—100 метр чедир дилип турарлар.

Аныяк дилигжилер күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн көргүскеш, бригадада социалистиг чарыштың тилекчилери болуп, колхозчуларның макталын ап турарлар. Бо чылдың баштайгы чартыында ниитизи-биле 3000 метр кылын, чуга манзаны олар төрээн колхозунуң тудуунга дилип бергеннер.

Аныяк дилигжилерниң чедишкини түүден болуп турарыл дизе, олар күш-ажылга ынак, ажыл шагын халас эрттирбес, чамдык хүннерде эртенгиниң 7 шактан кежээкиниң 7 шакка чедир ажылдап, өскелерге үлегер чижекти көргүзүп турарында.

И.БОРА-КӨЖЕ.

Чайгы одарда

Өвүр районнуң Саглы сумуда «Кызыл тук» колхоз малдың чайгы семиртилгезинче улуг кичээнгейни салып, июнь 10-да тус-тус малдарны сериин тайгаларже одарладып үндүрген.

Саглы бажынче болгаш Ортаа-Халыын, Кыдыы-Халыын баштарынче 180 чылгы малды, 44 инекти, 2593 хой, өшкүнү 8 кезек кылдыр одарладып үндүрген. Малдың чайгы одарлаашкынын эрттирери-биле дуржулгалыг малчыннарны шилип чоруткан.

С. СЕДЕН.

ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министерствозунда

Бо чылдың июнь 21-де швед чазак Москвада бодунуң элчини дээрги Сульманны дамчыштыр совет Чепсектиг Күштер июнь 13-те Балтий далайның карында ДС—3 деп хевирлиг швед самолётту аткан бе, бир эвес аткан болза,—ол кандыг янзылыг болганыл дээрзин медеглээрин Совет Чазактан дилээн.

Июнь 24-те ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер министри А. Я. Вышинский Швециянның элчини дээрги Сульманны хүлээп алгаш, аңаа мооң адаанда медеглелди кылган:

«Бо чылдың июнь 21-де швед чазактың июнь 13-те Балтий далайның кырынга ДС — 3 деп хевирлиг швед самолётту совет Чепсектиг Күштер боолаан бе, бир эвес боолаан болза, — ол кандыг янзылыг болганыл дээрзиниң дугайында медеглээрин Даштыкы Херектер Министерствозу мооң адаанда үүлдү медеглээри эргежок чугула деп санап тур:

«Истелге органнарының чоруткан хыналдазынга үндезилээш, Министерствонуң медеглээри болза, июнь 13-те 13 шак 10 минута турда, Балтий далайның талазында Вентспилс районга ийи даштыкы самолёттар совет кызыгаарны үрээн деп чүве тодаргай болуп турар. Туманнаашкынның болгаш агаарның байдалының багай турганының ужурундан айытынган самолёттарның национал хамаарылгазы билдинмейн барган. Үстүнде айтып турар самолёттарны совет самолёттар дедир сывырып чорудупкан.

Совет самолёттар болза, өске күрүнелерниң кызыгаарларын кажан-даа үревес болгаш сөөлгү үеде совет кызыгаарларны даштыкы, оон иштинде швед самолёттарның үрээр чоруктары каш-каш удаа болгулаан дээрзинче мооң-биле кады кичээнгейни угландырары эргежок чугула деп Министерство көрүп турар.

Совет кызыгаарны швед шериг самолёттарның үрээнинин барымдаазынче швед чазактың кичээнгейин Министерство база катап угландырбышаан, бо ышкаш чорукту болдурбас дээш озалдадыышкын чок хемчеглерин алырын швед чазактан негеп тур.

Бир эвес даштыкы самолёттар күрүне кызыгаарын үреп, азы даштыкы самолёттар өскениң девискээринче кирер болза, ол күрүненің ужудукчулары ону ол черниң аэродромунга хонарын 'албадаар ийикпе, азы удурланыр болза, олче от ажыдар эргелиг дээрзиниң дугайында ССРЭ-де болгаш өске-даа бүгү күрүнелерде күштүг болуп чоруп турар корум-чурумнуң дугайын сагындырары эргежок чугула деп Министерство санап турар».

СЕНЕК ЭГЕ ШКОЛАЗЫНЫҢ ӨӨРЕДИЛГЕ ТҮҢНЕЛИ

Улуг-Хем районнуң Ийи-Тал сумузунуң Сенекте эге школа, ында башкылар коллективи бо өөредилге чылында уруглар кижизидилгезиниң дугайында партияның негелдезин хандырар дээш кызымак ажылдааның түңнелинде биче эвес чедиишкиннерни чедип ап шыдаан. Мурнуку чылдарда ук школа ажылагый айтырыгларының, өөредилге-кижизидилгелиг ажылдың талазы-биле районда четпес ажылдыг школаларның бирээзи кылдыр санадып турган.

Бүгү-ниити өөредилгезиниң Хоойлузун боттандырарының материалдыг сууру: школа, интернаттың септелгези, одаар ыяш болгаш аъшчем продуктуларының белеткели, идик-хеп хандырылгазы четче чорутунмайн, школага өөредилге чылы берге байдал-биле эгелезе-даа, оон эргелекчи ажылын ынчаарда чаа хүлээп алган турган С. Даваанның баш удур онза күжениишкинниг ажылдаанының, башкылар коллективин чөп удуртканының, суму Соведи, колхоз баштаар чер-биле харылзааны быжыг тудуп, масса чонну, ылаңгыя ада-иелерни школа ажылынче мобилизастап шыдаанының түңнелинде, чедир кылдынмаан бүгү үүлдер кыска хуусаада чедиишкинниг шиитпирлетинип, ук школа кандыг-даа бергедээшкиннерге таварышпайн, өөредилге чылын эки эрттирген.

Өөрензе чогуур назылыг 115 уруглар школага бүрүнү-биле хаара туттунуп, бүгү-ниити өөредилгезиниң Хоойлузу бо чылын чедиишкинниг боттанган ийикпе кичээлдер үзүүшкүнү, уругларның школадан казытынып үнер чоруу болдунмаан. Уругларның коммунистиг кижизидилгезин шын шиитпирлээриниң, оларга ханы, быжыг билиглерни бээриниң үндезини — эртемнерниң башкылаашкын деннелин бедидери дээш шыңгыы демисел чорутунганының, ылаңгыя ажык кичээлдер эрттириишкинин, дуржулга солчуушкунун үзүктел чок чорудуп, уругларның шын кижизидилгезинге ада-иелерниң харыысалгазын бедидип, оларның ортузунга пропаганданы калбартып, ада-иелернин күжүнге чөп даянганының, школага пионер ажылын бедик деннелге турганының, школадан, класстан дашкаар кижизидилге ажылы эки чорутунганының ачызында бүгү өөреникчилер шуптузу часкы шылгалдаларга киржип, оларның 111-ри дараазының класстарынче бедик түңнелдерлиг шилчээн. Ылангыя дөртү класстың 13 өөреникчилери (башкызы Д. Уйнук-оол) доозарының экзаменнерин чедиишкинниг дужаап, оларның хөй кезии колдуунда «4» болгаш «5» демдектерлиг доозуп үнгүлээн.

Башкылар коллективи колхозчуларның культурлуг деннелин бедидеринге база идепкейлиг киржип, 12 бижик билбес, 19 биче бижиктиг колхозчу тараачыннарны бижикке өөредип кыштаан. Ам оларның-биле түңнел шылгалдаларны эрттирип, ол доостуру билек өөредилгени чаа программа ёзугаар үргүлчүлээр деп турар.

Сенек эге школа бо чылын түгле өөредилге-кижизидилгелиг ажылга бедик түңнелдерни чедип шыдаан эвес, оон-биле чергелештир ажылагый айтырыгларының талазы-биле база биче эвес чедиишкиннерлиг. Келир өөредилге чылынга хереглетинер одаар ыяштың чыл курлавырлалы тургустунган. Чаа өөредилге чылынга уткуштур школаның өске бүгү белеткел ажылдарын, ылангыя септелгелерни кыска хуусаада бедик шынарлыг доозар дээш хайныышкынныг ажыл шагда-ла эгелээн. Үрелик 10 парталарны септеп дооскан, иштики 4 хаалганы эптеп тургускан, мурнунда таарымчажок кылдынган 2 соңганы катап эткен, школаның крышазын дооскаш, штукатралап эгелээн. Ол ышкаш башкыларның 3 чурттал бажыңнарының капитал септелгези база эки чоруп турар.

Ажылдың темпизи ол хевээр уламчылаар болза, ук школа септелге, белеткелдиң талазы-биле район иштинге бирги черни эжелеп шыдаары маргылдаа чок.

С. ПАВЛОВ,
Ийи-Талдың Сенек эге школазында башкы.

Суурларның ногаанчыдылгазы эки чорутунган

Сүт-Хөл районнуң төвү Суг-Аксы суурну чаагайжыдып ногаанчыдар дээш районнуң тус-тус албан организациялары база хуу чурттакчылар бо чазын элээн чугула организастыг хемчеглерни ап, төрээн суурунуң чаагайжыдылгазы дээш кызымак ажылдаанар. Бо чугула ажылга ылаңгыя ВКП(б) райкомунуң, райкүүскомнуң, РО МГБ-ниң, район эмнелгезиниң, чеди чыл школазының болгаш МТС-тиң коллективтери боттарының организастыг байдалын көргүзүп, элээн каш массалыг воскресниктерни кылбышаан, дыка хөй янзы-бүрү аныяк ыяштарны тарып олурткулааннар. Оларның иштинде Хемчик уннунга ховар таварышкылаар пөш, шиви, дыт чергелиг пие бүрүлүг ыяштар суурнуң кудумчуларында хөйү-биле олуртунган.

Бүгү-ле тарып олурткулаан ыяштарның суггарылгазын үргүлчү чорудуп, сагыш-човангыр ажаалга камгалалга тургузуп келгениниң оларның өөрүлдеэн экижээн. Түгле кудумчуларда эвес, харын албан черлериниң, чурттал бажыңнарының херим иштинде тарыгылаач ыяштар база эки өзүп турар. Тарып олурткулаан ыяштарның ажаалгазы амгыы ышкаш ол хевээр үргүлчүлээр болза, Суг-Аксы суурнуң турар чери хөрзүн талазы-биле ыяш үнүжүнге кайгамчык таарымчалыг чер болганда, 2—3 чыл болгаш-ла ук суурнуң кудумчулары ногаан шывыг-биле дүй алдынып, культурлуг, чараш шинчи кирер дээрзи маргылдаа чок.

Ынчаарга ыяш тарылгазы түгле район төвүнде эвес, оон-биле чергелештир бүгү-ле колхозчу суурларда, сумулар төптеринде база эвээш эвези-биле чорутунган. Оларны ажаалга камгалалы амдызында чүгээр. Ам сорулга болза, тарытыган аныяк ыяштарның ажаалгазы бичии-даа суларатпайн, шыдал кирип өскүже чедир доктаамал хайгааралга тургузар керек.

С. СЕРИН-ООЛ.

Артель Уставын сагыыр!

Ол чер колхозтуу

Колхозчу амыдыралдың кол хоойлузу—көдээ ажыл-агый артелинин сталинчы Уставын үрээр чоруктарны үзүткаар хемчеглериниң дугайында большевик партиянын, Совет чазактың айтыышкыннарын хажык чокка күүседир чорук партия, совет, көдээ ажыл-агый, хөй-ниити болгаш хоойлу органнарының бир дугаар чергениң сорулгазы деп үве бүгүдеге билдингир.

Ындыг турбуже, чамдык черлерде хуу ажыл-агыйлыг хамаатылар болгаш харын чамдык албан организациларының черлериниң безин талазындан колхозтарга күрүне актызы-биле быжыглатынган черлерни холгаарлап, колхоз черин оон, моон чире кезип ап турар чоруктар ам бо хүннерге чедир-ле үргүлчүлевишаан турар. Аңаа чижек кылдыр мындыг фактыны көргүзүп болур:

Область төвү—Кызыл хоорайдан 30 километр хире черде турар, Кызыл районнуң «Черби» колхоз бар. Ол колхозтуң черин чамдык хуу ажыл-агыйлыг хамаатылар болгаш албан организация черлери ужур-дүрүм чогу-биле самчыгдап, көдээ ажыл-агый артелинин Уставында дүрүмчүткен колхозчу чер эдилелиниң хоойлузун каржызы-биле чөрчүп, үреп, турар чоруктар бар. Чүл дизе, ол колхозтуң мырыңай-ла огородунуң кажаазының иштинде Гордеев, Андросов, Шарыпов, Толмачев болгаш оон-даа өске хуу ажыл-агыйлыг кижилер хонуп олуруп алган, олар боттарының хуу ажыл-агыйын уламна калбартып, колхоз черинге ногаа болгаш өске-даа үүлдерни туразыбиле тарып ап, боттарының хаван болгаш өске-даа чүзүн малдарынга колхозтуң тарылгазын бастырып, чидиртип турар.

Бо дугайында колхоз баштаар чери ол хамаатыларга хөй удаа сагындырып, районнуң удуртуп баштаар черлеринге болгаш хоойлу органнарынга негелде тургузуп келген болза-даа, ол чорук үргүлчүлевишаан хевээр туруп турар. Бо чылдың май 24-те район суду хамааты Гордеевти 15 хонук хуусаа иштинде колхозчининиң девискээрин хостап бээр дугайында шиитпирни үндүрген, ындыг болза-даа, ол хуусаа шагда-ла эрткен болгаш ук Гордеев колхозчининиң хостап бээр хамаан чок, харын уламна быжыглаңып олуруп турар апарган. Бир эвес хоойлу органнары колхозтуң эрге-ажыын камгалап хемчеглеп күүселдезин негевес үве болза, ам черле чогум кым хемчег алыр ужурлугул деп үве эки билиннмейн турар. Устүнде айыткан хамаатылар болгаш өске-даа кижилер ниитизиби-биле колхозтуң 5 гектар ажыг черин боттарының хуузунда ажыглап турар.

Оон аңгыда областың болгаш районнуң чамдык албан организация черлериниң талазындан колхозтуң чер девискээрин ол-бо үгүнден чоорту чирип кирип, ында ыяштарны кезип ап турар үүлдер база бар. Чижээ, районнуң ыяш ажыл-агыйының чери колхозтуң хаван болгаш инек фермалары тургузар дээн черлеринде тараа, ногаа культуралары тарып алган үүл бар. Колхоз баштаар чери ол дугайында айтырыг тургузуп негелде салырга, харын «бодунар ырап чорукар»—деп ужур-дүрүм чок харыылап турар. Ол дугайында райкүүскомга айтырыг тургузарга: «Чер силернин шын-на болгай, оларның оозу кайын боор» — деп каардан башка база-ла түннел чок болуп турар.

Областың тудуг трестизи база-ла ол колхозтуң черин ажыглап турар. Олар ында боттарының дузалаар ажыл-агый черин тургузуп алган. Оларның эжелеп турар чери ниитизи-биле 10 гектар чедип турар. А ынчаарга колхозтуң малының эки одар шөлдери шак ынчангаш уламна кызырлып, колхозтуң чер болгаш мал ажылын хөгжүдүп сайзырадырына дыка таарымча чок байдалдар тургустунуп турар.

«Черби» колхозтуң турар чери бойдус талазы-биле канчаар-даа аажок чараш чер. Ында кандыг-даа ыяштар болгаш үнүштер бар. Ону камгалаар чорук бүгү-ниитиниң хүлээлгези болур деп үве база билдингир. Ындыг турбуже, районнуң ыяш ажыл-агый чери ол кайгамчык чараш арыгның ыяштарын кезерин өске албан организация черлеринге төпшээреп бербишаан, боттары база-ла кам-кайыра чогу-биле кезип турар. Олар ам мырыңай колхоз төвүнден бир километр хире черде ыяш кезип турар. Ол хирезинде колхоз бодунуң хереглелинге ажыглаары-биле ырак черден барып, ыяш кезип алыр дугайда дилег кылырга безин шуут төпшээревейн турар үүл бар.

Колхозчу тургузугнуң үндезилекчизи болгаш сорук киирикчизи улуг башкы Сталин 1933 чылда-ла колхозчу-шалыпчыларның бир дугаар Бүгү-Эвилел съездизинге колхозшимчээшкинин улам ыңай хөгжүдер болгаш колхозчу тургузугну улам калбартып быжыглаар талазы-биле үве чугаалап тургаш, мынча дээн: «... Бүгү эки черлер колхозтарда шилчидип бердинген болгаш оларга быжыы-биле быжыглатынган деп чүве билдингир. Ындыг болганда, колхозчулар ол чер олардан өскепиң холунче чоруй баар деп кортпайн, ону сагыжынга киир ажылдап кылып, экижидип ап болурлар» дээн.

Улуг баштыңчының ол айтыышкынын Кызыл районнуң удуртукчулары уттупканы ол ирги бе?

С. ОЧУР.

Константин болгаш Николай Безотечество акышкыларның аттары бистиң областа калбаабиле бөлдингир.

Чүс муңчу чолаачылар ай санында чүк сөөртүрүнүн планын ажыр күүседип, он-он килограмм кывар үүлдү камнап ап, септелгеге күрүне хөренгизин камнап турарлар. Ам оларның кайызының-даа машиналары чүс муң ажыг километрни эрткеннер.

Эрткен чылын Кызыл хоорайның ажылчыннары Константин Безотечествону ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң депутадынга сонгаан.

Ол ийи акышкылар «Отличник заготовок» деп хөрек демдектери-биле шаннатканнар.

Чурукта: «Союззаготтранстың» авторотазының чүс-муңчу чолаачылары Константин болгаш Николай Безотечестволарның Чөөн-Хемчик районнуң Бора-Хөлде орукта дыштанып турары.

Чуруу **А. Ермолаевтии.**

МТС-тиң кичээнгейиниң төвүнче

Үлетпүр продукциязынга социалистиг камналга — бүдүрүлге, албан черлериниң чугула сорулгазы болур турбуже, Чадаана МТС (директору эш Навознов турган) көдээ ажыл-агый машиналарынга, оларның артык кезектеринге социалистиг камналганы багай чорудуп турар.

Ооң бир чижээ болза, 1950 чылдың чазынында ол МТС-тиң Жданов аттыг колхозка чоруткан культиватору мынчага чедир кандыг-даа ажыглал чок, Дөн-Терек деп черде үрелип калган чыдар. Баштай эккээрде ол культиватор мырыңай чаа турган. Ам 2 чыл ажыг үениң иштинде ажык черге өл-чаъска чагдырып, хүнге чиртип келгениниң түнелинде бүгү кезектери дадарып үрелип, ээрилдери уштунуп, чамдык кезектери аңгы-аңгы чыткылаар апарган.

Көдээ ажыл-агыйның ол чугула чепсээн Чадаана МТС кандыг-даа хайгаарал чок, черге октаткан турары социалистиг өнчүнү камнап кадагалаар, чөп ажыглаар сорулгага окта таарышпайн турар. Көдээ ажыл-агыйның ол үнелиг эдин бир эвес МТС ол хевээр каттаны ол чүве болза, өске хамааржыр черлер ээлеп алыр болза чогуур.

К. СҮТТҮГ-ООЛ.

Школа септелгези шалыпкын чоруп турар

Улуг-Хем районнуң Хендерге чеди чыл школазынга чайгы септелге ажылдары өөредилге чылы доозулганының соон дарый эгелээн. Школаның интернадынга салыр 80 орунларны чазап кылыры-биле четчир санныг материалды школа чанында белеткеп дүжүрген.

Школа, интернатты херимнээрлиби-биле 2225 манзыны дилип сөөрткен болгаш 3 тонна чугайны өртеткен. Ол ышкаш башкылар чурттаар дөрт өрээл бажыңның печилерин кылбышаан, штукатуралап эгелээн. Школа, интернаттың печилерин септээринге хереглетинер 18 муң туйбуну сумуда Маленков аттыг колхозтуң кежигүннери өртедип, кылып турар.

Ол школаның септелгелеринге хереглетинер кадаг, шил болгаш будук дээш өске-даа белен тудуг материалдарын район төвүнден сөөртүп эккеп турар ийикпе иштики септелгелер доостуру-биле сонгалар рамаларының, эжиктериниң, шалаларның будуушкунун эгелээр деп турар. Школа, интернаттың, башкылар бажыңының септелгезинге ук школаның башкылар коллективи, техниктиг ажылчыннары онза күженаишкин-биле ажылдап, бодунуң школазын келир өөредилге чылынга чогуур өйүнде үлегерлии-биле белеткээр дээш кызымак чоруун көргүзүп турарлар.

Ынчаарга Хендерге чеди чыл школазының чайгы септелгелери бо темпи-биле үргүлчүлээр болза, келир өөредилге чылынга белеткел чогуур хуусаазының ырак бетинде доостунуп шыдаар.

Ындыг болза-даа, школа коллективи чүгле боду дужунда мунганып чыдар боордан башка, сумунуң хөй-ниитизиниң, ылаңгыя ада-нелериниң күжү ол чугула ажылче мынчага хаара туттунмаан.

Сумуда партия, комсомолдуң эге организациялары, суму Соведи школа септелгезин чугулага көрүп, олче бүгү-ниитиниң күжүн сырый мобилизастап, шиитпирлиг хемчеглерни алган болза, оон-даа хөй чедиишкиннер чедип алдынган, септелге ажылдары элээн шыкпарылган турар ийик.

Мынчангаш ол сумунуң партия, совет удуртукчулары школа, интернаттың чайгы септелгезиниң удуртулгазын боттарының холунга быжыы-биле ап, хөй-ниитиниң кичээнгейин олче көрүндүрбүшаан, чаа өөредилге чылынга ол школаның бүгү-ле белеткелдерин кыска хуусаада бүрүн доостурарын хандырза чогуур.

Т. БАЛГАН.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Сиген шөлдерин малга бастырбас

Ниитиниң малынга четчир санныг быжыг чем суурну тургузарынга колхозтарның сиген шөлдерин мал базар чоруктан камгалаары чугула ужур-дузалыг. Ындыг турбуже, Чөөн-Хемчик районнуң Иймеде Ленин аттыг болгаш Баян-Талада «Октябрь 30 чыл ою» колхозтарның сиген шөлдеринде малдар ам-даа турбушаан. Ленин аттыг колхозтуң 200 гектар ажыг сиген шөлү ам-даа кажаалатынмаан, колхозчуларның боттарының хууда малдары ол сигенни чаза-базып, чип турар. «Октябрь 30 чыл ою» колхозтуң сиген шөлдеринде малдар ам-даа хостуг оттап чоруп турар, а ынчаарга сиген кезилдезиниң үези чедип келген.

Ол колхозтарның баштаар черлери сиген кезилдезиниң талазы-биле белеткел ажылдарын амдыгаа чедир чорутпайн турар. Сиген кезер машиналар болгаш өске-даа чепсек херекселдер ам-даа септетинмээн. Сиген шөлдерин малдар чаза базып турар. Бо бүгү чоруктар ол колхозтарны бо чылын мал чеми белеткээриниң планын база-ла күүсетпезинге чедирер деп турар.

Районнуң удуртуп баштаар албан черлериниң удуртукчулары ол фактыларны көрүп тура-ла хемчег албайн турарын кижи кайгаар. Шак ындыг байдал үгле ол ийи колхозтарда эвес, а харын районнуң өске-даа колхозтарында бар.

О. ОЧУР-ООЛ.

—o—

Тараа, сиген шөлүнден малды чайладыр

Сүт-Хөл районнуң Суг-Аксы суурун долгандыр тараан Киров аттыг «Сталинчы орук» колхозтарның тараазы ам 20-ден 30 сантиметр чедир үнүп турар. Ол тарааларны болгаш сиген шөлдерин суурнуң чурттакчыларының малы массалыы-биле оттап туруп берген. Тараа шөлүнден малды чайладыр дугайында район Совединиң күүсекчи комитеди шиитпирни үндүрүп каан болза-даа, ону күүседир дугайында Суг-Аксы суур Соведи, оон даргазы Лопсан кандыгдаа хемчег албайн турар.

Чамдык черлериниң кажаазын амдаа чедир тутпаан, чирик черлер кайы хөй болуп турар. Колхозка кирген, малдыг хуу кижилер суурну долгандыр чурттап турар болгаш оларның малы колхозтарның тараазын, сигениниң шөлүн база оттап турар.

Тараа шөлүнден малды чайладыр дугайында бодунуң шиитпирин райкүүском күүседир болза чогуур.

Д. ДОРЖУ.

Бүдүрүлге продукциязының бот-өртээн чиигедири болгаш ооң шынарын экижидери дээш

Продукцияның бот-өртээ дээрге, бүдүрүлге черинин ажылының эң чугула түннел көргүзүү болур. Продукцияны бүдүрүп үндүрер талазыбиле бүдүрүлге черинин ажылының деннели, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң ажыл-төлевири-биле капсырлаштыр өзүп турары, чиг-этти, материалдарны, оттулар чүүлү, электри энергиязын болгаш өске-даа курлавырларны камнап алганың түннелинде ол-ла чарылгалар катышкаш продукцияның бот-өртээн көргүзер ужурлуг.

Ындыг болганның ужурунда бүдүрүлге продукциязының бот-өртээн чиигедири бүдүрүлгеник иштики чыылдаларын тургузарның болгаш күрүнеге кирер орулгаларының үнер дөзү болуп турар. Бот-өртектиң доктаамал чиигелдези болза, улус ажыл-агыйының бүгү-ле адырларынга, чүүн-даа мурнунда бүдүрүлге черлеринге камналгаларны чоруткаңыдан чедип алдынар, оортан кирген акша-хөренги болза, улус ажылагыйының делгеренгей хемчээлдиг бүдүрүүшкүнүнге, чоннуң материалдыг болгаш культурлуг амыдыралын бедидеринге, коммунизм дээш совет кижилериниң демиселин улам-на дүргедедиринге барып турар.

Бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның бот-өртээн чиигедир дугайында айтырыгга партия болгаш чазак үргүлчү кичээнгейни салып келген. Партияның съездилериниң болгаш конференцияларының, база ВКП(б) ТК-ның шиитпирлеринге ону бирги чергениң айтырыы кылдыр тургузуп келген.

Продукцияның бот-өртээ болза, бүдүрүлге черинин ажылының орулгас талазы-биле бүгү-ле системаның болгаш ол черниң техниканы ажыглап турарын көргүзүп ... ВЛКСМ-ниң бешки Бүгү-... конференциязынга эш Сталинниң чугаалааны болза: «...Үлетпүр продукциязының бот-өртээн болгаш бараанның үндүр садар өртектерин кудуладыр политиканы боттандырар арганы чедип алырынга үүг-чүве негетинип турарыл? Аңаа эргежок чугула херектиг үүл болза, бүдүрүлгениң техниказын үндезини-биле экижидери; бүдүрүлге черлеринге күш-ажылды организастаарын үндезини-биле, ажыл-агый аппарадын үндезини-биле экижидери болгаш бөдүүнчүдери, ажыл-агый аппарадында бюрократизм-биле шиитпирлиг демиселди чорудары болуп турар. Бисте ол-ла бүгүнү социалистиг бүдүрүлгениң рационализациязы болгаш ажыл-агыйның башкарылгазы деп адаар».

Социалистиг бүдүрүлгелерде дарлал чок чорук болза, бүдүрүлгелерниң ап турар орулгаларының характерин шуут өскерилдирген, бүдүрүлге черинин киирип ап турар орулгалары болза, социализм чуртунуң күчү-шыдалын быжыглаарынга ооң камгалал күштерин күштелдиринге, ажылчы чоннуң материалдыг болгаш культурлуг хереглелдерин хандырарынга барып турар.

Ажыл-агыйның социалистиг системазының артык күштүү болза, бүдүрүлгеге эртем болгаш техниканы ажыглаарының кызыгаар чок болдуиар аргаларын берип, бүдүрүлгеге шыңгыы камналганы тургусканындан чыылдалар кирип, ону ниитиниң национал орулгазы кылдыр ажыглап турары бот-өртекти доктаамал чиигедиринге дыка улуг ужур-дузалыг болуп турар. ССРЭ-де үлетпүрүнүң продукциязының бот-өртээн кудуладырынга ажылчы чон шуптузу сонуургалдыг. Чүге дээрге, бот-өртектиң чиигелдезинден кирген орулгалар социалистиг ниитилелдиң бүгү кежигүннериниң хөй-ниити сонуургалдарынга ажыглатынып турар. Продукцияның бот-өртээ болза, бүдүрүлге черинге директивтиг онаалда болуп турар.

Продукцияның бот-өртээнге киржип турар элементилер болза: колдуг болгаш дузалаар материалдар, оттулар чүүл болгаш электри энергиязы, садып ап турар херекселдер болгаш шала бүдүрген чиг-эт аймааның кылымалдары, ажылчыннарның болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның база албан хаакчыттарның ажыл-төлевири, бүдүрүлге черинин тудуунуң төлевири, бүдүрүлге черинин тудуунун болгаш дериг-херекселдериниң эленди база өске продукцияны бүдүрүп үндүрерине кирип турар акша чарылгалары болур. Ынчангаш бүдүрүлге черинин продукциязының бот-өртээ болза, ол бүдүрүлге черинин продукцияны бүдүрүп үндүрерине болгаш ону саарып садыглаарынга үндүрген материалдарның болгаш акша-хөренгиниң чарылгалары болуп турар.

Бараанның өртээн чиигедири—кажан чүгле бот-өртектиң кудулаашкының боттандырып чорутканда чедип алдынар. Ынчангаш бот-өртектиң кудулаашкыны болза, ажылчы чоннуң чаагай амыдыралын улам-на бедидер болгаш социалистиг киирилделерни тургузар, а ол киирилделер бүдүрүлгениң делгеренгей бүдүрүүшкүнүн улам-на дүргедедип турар.

Үлетпүрде бүдүрүлгениң чарылгаларын, өскээр чугаалаарга, бүдүрүп үндүрүп турар продукцияларның бот-өртээн кудуладырының кол фактору болза, чүүн-даа мурнунда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери болур. А күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиткеш бот-өртекти кудуладырын чедип алыынга хереглетинип турар үүлдер болза:

а) хөй күш үнер ажылдарны механизастаары болгаш үлетпүрге бүдүрүлге ажылдарын шыңгыырадыры, аңаа ажылды соксаал чокка кылыр методту шингээдири;

б) ажылчыннарның культурлуг болгаш мергежилдиг деннелгезин бедидери, бүдүрүлге черлеринге ажылчын кадрларны быжыглаары болгаш оларның агымнаар чоруун болдурбазы, күш-ажылды организастаарын экижидери (ажылчын күжүн график өзугаар таарыштыр тургузары);

в) бүдүрүлге чок черге ажылчы күштү чидиригге таварыштырарын соксадыры;

г) үлетпүрге эконом талазы-биле сонуургалдарны күштелдирери;

д) социалистиг чарышты массалыы-биле калбартыры болгаш стахановчу шимчээшкинин хөй-ниитинин болдурары;

е) бүдүрүлге черлеринде дериг-херекселдерни болгаш механизмнерни долузу-биле ажыглаары болур.

Бистиң областың чурт үлетпүрүнүң бүдүрүлгелеринде үстүнде саная хемчеглерни ыракта четпес боттандырып турар. Дерилгелерни таарыштырып тургузары кончуг оожум чоруп турар, чижээлээрге, Кызылдың туйбу заводу туйбу хевилээр херекселди ийи чыл иштинде тургузуп келген болза-даа, ону ам-даа ажыглалда киирбээн бүдүрүлге черлери дериг-херекселдерни болгаш механизмнерни ыракта четпес ажыглап турар. Районнарның үлетпүр комбинаттарының шуптузунда ыяш дилер пилорамалар бар, оларны 2—3 ээлчег иштинде ажылдадыр ужурлуг турбуже, чаңгыс ээлчегде безин улуг үзүктелиишкиннер-биле ажылдап турар.

Бүдүрүп үндүрүп турар продукцияларның бот-өртээн чиигедириниң база бир чугула фактору болза, үлетпүр продукциязын бүдүрерине үнер чарылгаларны кызырары болур. Бүдүрүлге чарылгаларын кызырар болгаш ооң-биле камналгаларны тургузар ажыл бистиң областың чурт үлетпүрүнүн бүдүрүлгелеринде ыракта четпес чоруп турар. Кызылдың бажың иштиниң херекселдерин кылыр цехте, Шагаан-Арыгның үлетпүр комбинадында болгаш Кызылдың алгы заводунда үндүрүп турар чиг-эттериниң учёт болгаш бижимел демдеглели чок, ай эрттерге-ле оларны ниитизи-биле үндүр бижип каан турар. Ажылды шак ынчаар тургускан чорук камналгалыг ажылдың болгаш продукцияның бот-өртээн чиигедириниң арга-хемчеглеринге канчап-даа таарышпас.

Бот-өртекти кудуладырын хүнбүрүде ылаптыы-биле боттандырып чорудар демисел болза, чиг-эттериниң, материалдарның, оттулар чүүлдериниң херек кырында учёдун тургузары, оларның үнүп, кирип турарын ылап санап турары болур. Чиг-этти, материалдарны болгаш оттулар чүүлдү бүдүрүлгелерге шыңгыы норма өзугаар үндүрүп бээр, кандыг бир кылыгны бүдүрериге үнүп турар чарылгаларны ханызы-биле анализтеп көөр ужурлуг. Чиг-эт, материалдар болгаш оттулар чүүлдү цехтиң начальнигинге, тус-тус ажылчыннарга үндүрүп бергеш, оларын саннарынга бижип каар ужурлуг.

Бот-өртекти кудуладырынга база бир чугула үүл болза, баштаар черниң аппарадынга корум-чурумну тургузары, оон чарылгаларын эвээжедири болур. Бистиң районнарда үлетпүр комбинаттарывыс болгаш бүдүрүлге черлериниз боттарының ажыл-агый бүдүрүлгезиниң ажылчорудулгазын кончуг оожум калбартып, продукцияларны кончуг эвээн хемчээлдиг үндүрүп турарлар, бүдүрүлге черлериниң администрация чарылгалары бүдүрүлге черинин продукциязының өртек-үнезинин 89 хуузу чедип турар.

Бүдүрүлгелерге продукцияларны кылып турда оон үнген үнүүшкүннерни ажыглаары бот-өртекти кудуладырынга дыка улуг ужур-дузалыг. Кызылдың элгы заводу инек кежи хөмнерден болгаш хой кештериниден үнген чаглыг шырыңмаларны саваң хайындырарынга ажыглавайн турар, ол ышкаш алгы-кештин кескиндилерин хырба кылырынга база дүктүн үнүүшкүннерин янзыбүрү кылыгларны бүдүрериге ажыглавайн турары кончуг четпес. Кызылдың ыяш заводу ыяштарны дилерде хөлчок кылып кылгылап каар, ынчангаш манзаның кылыны стандарттыг хемчээлинден ашкаш, сөөлүнде тудугга хереглеп кээрге, оортан хөй ыяш оттулар чүүлге хереглетинер болуп чээргеннелип үне бээр, оортан бот-өртек кудулавайн, харын улгадып турар.

Бүдүрүлге черлериниң чаңгыс аай темпилиг доктаамал ажылы бот-өртекти чиигедиринге база улуг ужур-дузалыг, ажылды ынчаар тургузары ажыл-төлевириниң талазы-биле ажык чок чарылгаларны эвээжедип, ажыл-хүнүн шын ажыглалдыг болдуруп, бүдүрүлгениң дериг-херекселдерин четче ажылдадырынга дузалаар.

Бүдүрүп үндүрер продукцияның шынарын экижидери бот-өртекти кудуладыры-биле тудуш харылзаалыг. Бистиң бүдүрүлгелеривис бүдүрүп үндүрер продукцияларның шынарын экижидеринге хичээнгей салбайн, ийиги болгаш үшкү сорттуң продуктуларын кылып үндүрүп, чамдыкта мырыңай брак болдуруп турары тергиин четпес.

Бүдүрүлге черинин продукцияларының бот-өртээн чиигедиринге, оларның шынарын бедидеринге ажыл-агый санажылгазы дыка улуг рольдуг. Бүдүрүлге черинин ажылын ажыл-агый санажылгазы-биле чорудары болза, ажыл-агыйны күрүне планынга үндезилеп башкарары, бүдүрүлгениң бүгү ажылдакчыларының күштерин партия болгаш чазактың берген күрүне планнарын күүседириниче угландырып турар метод болур. Ажыл-агый санажылгазын шын сагып чорутканыдан улуг камналгалар тургустунар.

Бүдүрүлге черлериниң удуртукчуларының, партия болгаш профэвилел организацияларының сорулгазы болза, бүдүрүлге черлеринге камналгаларны тургузары дээш, продукцияларның бот-өртээн чиигедири дээш, бүдүрүп үндүрер продукцияларның шынарын бедидери дээш димиселди хүн-бүрүде калбартып чорудары болур.

И. ТОМИЛИН,
областың план комиссиязының даргазы.

Бодунуң хосталгазы база хамаарышпас чоруу дээш корей улустуң маадырлыг демисели

Бүгү-делегейниң ажылчы чоннарын 1952 чылдың июнь 25-тиң хүнүн маадырлыг корей улус-биле сеткилсагыш катыжыышкынының, бүгү делегейге тайбынны камгалаарының бүгү-делегейниң идепкейлиг хүнү кылдыр демдеглеп эрттиреринче профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязы кыйгырган.

Ийи чыл мурнунда 1950 чылдың июнь 25-те америк агрессорлар бодунуң Мурнуу Кореяда өскерликчи сатыныкчыларының дузазы-биле тайбынга ынакшылдыг корей улуска удур дайынны эгелээн. Баш бурунгаар планнап, эки белеткеп алган агрессияның сорулгазы болза, Соңгу Кореяда улус демократтыг тургузугну чок кылыр, бүгү чуртту америк хыналдага киирер, Кореяны колония кылгаш, аңаа Чөөн чүкче агрессияны калбартырынга ажыктыг америк плацдармы тургузары болур. Оон-биле чергелештир Кореяда дайынны делегейде болуп турар чоруктардан ангылай көрүп болбас, чүге дээрге,делегейни ээлеп чагырар деп чоруунче угландырган америк империалистерниң даштыкы политиказының ажыы-биле үүлгедиишкини болза, Кореяда үрегдекчи, өлүрүкчү америк агрессия ол болур. Кореяда интервенцияны эгелээри билек-ле америк дайынзырактар Кыдаттың Тайван ортулуун эжелеп алган болгаш Кыдат Улус Республикага удур өске провокациялыг чорукту кылып эгелээн, а ол ышкаш Азияның болгаш Оожум океаннының чурттарының улустарының өзүп турар национал хосталгалыг шимчээшкинин базар деп ораалдажыышкынны күштелдирген.

Ынчалза-даа, Кореяда америк интервенция ол сорулганы чедип алырыче эккелген эвес, харын Катышкан Штаттарның чагырыкчы бөлүүнге дайын-политик талазы-биле канчаар-даа аажок аштырыышкынга чедирген. Кореяда дайын америк империализмниң араатанзыг чоруун бүгү-делегейге төнчүзүнге чедир чаза шаап илереткен болгаш ажык кончаа алыр дээш делегейни чаа дайынның айылынче киирерин белеткеп турар медерел чок апарган океан ындының дээрбечилериниң үүлгедиишкинниг чоруунуң улустарга кайы хире коргунчуг айылдыг болуп турарын тодаргайы-биле көргүскен.

Ол-ла үеде ол дайын Соңгу Кореяда улус-демократтыг тургузугнуң кайгамчыктыг улуг күжүн, бүгү тайбын лагериниң болгаш демократияның чаңгыс аай эвин болгаш сырый катыжыышкынныын көргүскен. КНО-нуң тугу-биле дуглатынган америк халдаашкын корей Улустуң армиязының болгаш кадыг-берге үеде акы-дунма корей улуска чедип кээп дузалажып эгелээн кыдат улустуң эки-турачыларының быжыг туруштуунуң дугайын быжыктырып хөгжүткен. Мактатырган шериг техниказы-даа, араатанзыг чорук-даа, «өртендирген чер» деп гитлержи тактиканы боттандырары-даа американнарга дузалаваан.

Катышкан Штаттар болгаш оон сатыныкчылары бичии корей улуска удур чүс-чүс муң солдаттарны, офицерлерни, муң-муң танкаларны болгаш корабльдерни октаза-даа, кандыг-даа чедиишкиннерни чедип албаан, харын улуг аштырыышкыннарга таварышканнар. Дайынның эгелээнинден бээр ийи чыл болган хүнүнде фронтунуң шугуму дайын эгелээр хүнде турган черинде, азы 38 параллелде хевээр туруп турар. Агрессорлар дириг күш болгаш техника талазы-биле канчаар-даа аажок когаралга таварышканнар. Дайын эгелээнинден бээр баштайгы 17 айларның дургузунда олар ниитизиннбиле 779 муң кижини өлүртүп, балыгладып, туттуруп, а ол ышкаш 110 корабльдерден, 2094 танкалардан болгаш куяк машиналардан, 7500 ажыг боолардан, 2000 самолёттардан болгаш 10 муң ажыг автомашиналардан когараанын чугааларгала четчир.

«Американың төөгүзүнге көстүп көрбээн аштырыышкынга АҚШ Кореяда таварышкан. АҚШ-тың шериг күчүзүнге шыңгыы согуушкунну таварыштырган.

АҚШ-тың политик талазы-биле аштырыышкыны оон-даа артык. Ол дугайын Кореяда америк интервенцияны соксадыр деп негелделиг делегейниң хөй-ниитизиниң хөй санныг негелделеринден көстүп турар» деп корей улустуң баштынчызы Ким Ир Сен демдеглээн.

Улуг Совет Эвилелиниң баштап турары тайбыңның болгаш демократияның лагери корей улуска мораль талазы-биле канчаар-даа аажок деткимчени эгезинден бээр көргүзүп эгелээн болгаш көргүзерин үрүлчүлеп турар, чүге дээрге, америк империализмниң агрессиязынга удур демократтыг Кореяның демисели болза, тайбың дээш, демократия дээш демиселдиң кезээ болур.

Бодунуң тайбың политиказынга шынчы Совет Эвилели улуг болгаш бичии чурттар шуптузу бодунуң иштики херээн боду шиитпирлээр эргелиин шиитпирлии-биле чорутпушаан, Корей Улус Демократтыг Республикаже америк империалистерниң халдааныныҢ баштайгы хүнүнде-ле АҚШ-ты агрессор кылдыр саналаан болгаш бир эвес хүлээп алган болза, Кореяга тайбынны шагда-ла тургузар ужурлуг саналды хөй удаа, туруштуу-биле идип үндүрүп келген. Совет Эвилелиниң КНО-да төлээлекчизи тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарже эгелеп кирерин бир чыл мурнунда саналдаан.

Америк агрессорларның үүлгедиишкининге бүгү кижи-төрелгетенниң хорадаашкыны болгаш киленнээшкини база оларга таварыштырган дайын талазы-биле аштырыышкын тайбыңчыдылганы чарар дугайында чугаалажыышкыннарга чөпшээрежиринче Вашингтонну албадапкан. Ынчалза-даа, бир чыл чыгыы узамдыгып турар чугаалажыышкыннар корей айтырыын тайбың ёзу-биле таарыштырарын америк империалистерниң күзевейн турарын көргүскен. Америк тала узамдыктырар болгаш чугалажыышкыннарны дортту-биле үзер тактикаже киргеш, АҚШ-тың чагырыкчы бөлүктериниң империалистиг планнарын бүгү-делегейниң мурнунга база катап илереткен.

Оларда туруп турар корей болгаш кыдат туттурган шериглерге хамаарышкан бүгү-делегей эргелериниң чурумун интервентилер каржызы-биле үреп турарлар. Кочжедо ортулукта, болгаш өске-даа албадап ажыл кылдырар лагерьлерде араатанзыг ёзу-биле туттурган шериглерни өлүрер чорук америк кем-буруулугларның ёзулуг чүткүлүн база катап илередип көргүскен.

Кореяда хан төгүүшкүнүн соксадырын америк чагырыкчыларының күзевейн турарын тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар херечилеп турар. Тайбыңчыдылганы дүрген чарарын негеп турар тайбынга ынакшылдыг бүгү кижилериниң шыңгыы дүвүрээшкинин ол чорук хайныктырып турар.

Катышкан Штаттарның араатанзыг агрессиязын бүгү чурттарның демократтыг хөй-ниитизи эң-не шиитпирлии-биле буруу шапкан болгаш буруу шаап турар база тайбынга ынакшылдыг корей улуска удур ол кем-буруулуг дайынны соксадырын негеп турар.

Бир эвес америк-англи империалистер Корей Улус-Демократтыг Республиканың чазааның болгаш кыдат улустуң эки-турачыларының тайбың саналын шуут хүлээп албас болза, 1951 чылдың февральда-ла эш Сталинның «Кореяда дайын чүгле интервентилерниң аштырыышкыны болуп төнер» деп чугаалааны ёзугаар дайынның доостуру чигзиниг турбас.

Бодунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш корей улустуң маадырлыг демисели янзы-бүрү чурттарның миллион-миллион кижилериниң акы-дуңма сеткил-сагыш катыжыышкынын хайныктырып турар. Корей чөрүлдээни тайбың ёзу-биле таарыштырарының негелдези болза, Азияның болгаш Оожум океан чурттарының ам болур деп турар тайбың талалакчыларының конгрезиниң чугаалажыр хүн айтырыында киирген кол айтырыг болур.

Июнь 25-тиң хүнүнде бүгү-делегейниң ажылчы чоннары Кореяда үргүлчүлеп турар америк-англи интервенцияга удур удурланыышкынның күчүлүг үнүн көдүрүп үндүрерлер. Олар дайынны соксадырын болгаш Кореядан бүгү даштыкы шеригни үндүрерин чаа күш-биле негээрлер.

Америк эжелекчилер тайбың чурттакчыларны дыңналып көрбээн араатанзыг ёзу-биле аажылап, хоорайларны болгаш суурларны соксаа мал чокка бомбалап, түр үеде эжелетирген районнарда улуг өртектиг материал чүүлдерин үрегдеп, чок кылып турза-даа, агрессорлар бактериологтуг болгаш химиктиг чепсектти ажыглап турза-даа, корей улустуң дайынчы күзел-соруу сыктынмаан. Улус-демократтыг тургузуг бүгү шылгалдаларны шыдажып эрттип шыдаан, бодунуң күчүлүүн,амыдыралчызын, канчаар-даа аажок организакчы болгаш тургузукчу, чэгаадыкчы аргалыын көргүскен.

Корей улус күш-ажылчы партияны болгаш бодунуң баштынчызы Ким Ир Сенни долгандыр сырый катышкаш, дайзынны тиилээриниң херээнге бүгү күжүн берип турар. Өске чурттуң эжелекчилеринге удур дайынга корей патриоттарның дайынчы болгаш күш-ажылчы маадырлыг чоруу Кореяның маадырлыг улузунуң төөгүзүнге эн-не алдарлыг арын болуп кезээ-мөнгеде арттар.

Кореяда америк ханныг агрессияның ийи чылының көргүскени болза, бодунуң шынныг херээнде туржуп турар бистиң үениң улузун тиилээри хоржак, чүге дээрге, оон талазында бодунуң хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш демисежип турар улус тайбыңның болгаш демократияның күчүлүг лагери, бүгү деп-шилгелиг кижи-төрелгетен туруп турар.

В. ВИКТОРОВ.

Жак Дюклога хосталга!

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. Жак Дюклону, Андрэ Стильди база тайбың болгаш демократия дээш дүрүм чок хоругдатырган өске-даа демиселчилерни камгалаары дээш шимчээшкин бүгү Францияда үргүлчүлеп турар.

Ажылчы чоннарның удурланыышкын хуралдарының, митингилериниң болгаш чыскаалдарының дугайын «Юманите» солун медээлеп турар. Парижтиң чанында Монтрей хоорайга митинги болган. Аңаа 700 кижи Жак Дюклону хостаарын негээн удурланыышкын бижиктин адаанга боттарының аттарын салганнар.

Парижтиң 14 округтарының комитедин организастаан. Ол комитеттиң кежигүннери чөптүг судтуң ордузунга чорааннар болгаш дүрүм чок хоругдаткан бүгү патриоттарны хостап үндүрерин негээннер. Жак Дюклону болгаш Андрэ Стильди хостаарын негээн бижиктиң адаанга ол-ла округка «Испано-Сюиза-Брюн» заводунуң бүгү ажылчыннары болгаш «Панар» автозаводтуң ажылчыннары аттарын салганнар.

Лионге дайынның эрги киржикчилериниң республика катыжыышкынының кежигүннериниң төлээлери префектурага чораан болгаш ол катыжыышкынның комитединин хүндүлүг кежигүнү болур Жак Дюклону хостаарын негээннер.

Жак Дюклону, Андрэ Стильди болгаш өске-даа патриоттарны дүрүм чок тудуп хоругдаанынга удурланган демократтыг организациларның улуг даңзызын «Юманите» солун парлаан.

Дюклону тудуп хоругдаанынга удурланган шимчээшкинге социалистиг партияның тус-тус кежигүннери болгаш католиктиг профэвилелдериниң кежигүннери ол ышкаш киржип турарлар.

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Июнь 22-де Лондонунуң Гайд-паркынга Жак Дюклонуң хоругдатырганынга удурланган 1000 кижи киржикчилиг митинги болган. Ол митингге Жак Дюклону хостаарын негээн резолюцияны хүлээп алган.

Ол резолюцияда чугаалап турары болза, Дюклону тудуп-хоругдаанын болгаш ону буруудадылга чокка кара-бажыңга тудуп турар фактыларны чүгле гитлержи Германияның фашисчи чорудулгалары-биле деңнеп болур. Англи улус-биле француз улустуң сеткил-сагыш катыжыышкынын резолюцияда илередип турар болгаш ында айтып турары болза: «Бис Дюклону хостаарын болгаш француз улустуң эргелеринче амгы үеде дээп турарын соксадырын негеп тур бис. Американнарга сатыныкчыларга удур, бүгү-делегейге тайбың дээш демиселге француз улус-биле кады туржурувусту француз улуска бүзүредип тур бис».

Митинги соонда чыскаалганнар Дюклону, Стильди болгаш француз профэвилел баштыннарын хостаарын негеп, француз элчин черинче чорутканнар.

(СЭТА).

Францияның коммунистиг партиязынга Кореяның Күш-ажыл партиязының ТК-зының телеграммазы

ПХЕНЬЯН. Франциянып коммунистиг партиязының ТК-зынче Кореяның Күш-ажыл партиязының ТК-зының чоруткан телеграммазының сөзүн корей солуннар парлаан. Телеграммада чугаалап турары болза:

Францияның коммунистиг партиязының бир кайгамчыктыг удуртукчузу, бүгү-делегейге тайбың дээш демиселчи эш Жак Дюклону өлүрүкчү Риджуэйниң айтыышкыны ёзугаар ужур-дүрүм чок ёзу-биле тудуп хоругдаан болгаш кара-бажыңнаан Францияның реакциялыг чазааның каржы чоруунга удур Кореяның күш-ажыл партиязының ТК-зы бүгү корей улус-биле кады шиитпирлиг удурланыышкынын медеглеп тур. Эш Дюклону тудуп хоругдаанының дугайында медээ бистиң партиявыстың бүгү кежигүннериниң болгаш бүгү корей улустуң кызыгаар чок удурланыышкынын болгаш киленнээшкинин хайныктырып турар. Тайбынны быжыглаары дээш, бодунуң чуртунуң хамаарышпас чоруунга америк империалистерниң халдап турар чоруунга удур маадырлыг-биле демисежип турар тайбынга ынакшылдыг бүгү француз улустуг деткип турарывысты илередип тур бис.

(СЭТА)

ШЫДЫРАА БОЛГАШ СПОРТ

Дөрт черге чоруткан шүүлде салыышкыннарның түңнели

Бо чылдың май айның 15-тен июнь 15-ке чедир Ленинград, Рига, Минск болгаш Сочи хоорайларга ССРЭ-ниң хөл шыдыраа талазы-биле XX чемпионадынга киржикчилерин шилип алырның шүүлде маргылдаалары болуп эрткен. Орта 72 шыдыраачылар киришкен, оларның иштинде гроссмейстерлер Бондаревский, Левенфиш, Лилиенталь, Рагозин болгаш Флор база бар. Оон ыңай аңаа 46 мастерлер болгаш 21 мастерге кандидаттап чоруур шыдыраачылар ойнаанар.

Шүүлде маргылдааның Ленинград бөлүүнге аныяк мастерлер Бывшев (Ленинград), Моисеев (Москва) олар турнир эгезинден тура-ла эки ойнааш, 1—2 черни үлешкеннер. Үшкү черни Ленинград чемпиону Тайманов алган. Ол турнирге мастерге кандидат, киржикчилерниң эң аныяа Юрий Коц (Сталино) эки ойнаан, ол 9,5 санны алгаш, хөл шыдыраа талазы-биле мастер болурунуң нормазын күүсеткен.

Рига бөлүүнге бирги черни бүгүделегей мастери Кан (Москва) алган. Ол баштайгы салыышкыннарга багай ойнап турган, тос салыышкыннарның сөөлүнде чүгле 4,5 санныг турган, оон соонда удурланыкчыларын улай-улай удуп тургаш бирги черже үне берген. Ийиги черни ленинградчы мастер Толуш, үшкү черни Иливицкий (Свердловск) олар алганнар. 17 харлыг мастерге кандидат москвачы школачы Никитин үргүлчү-ле шилиндектерниң аразына чоруп келген, ол сөөлгү ийи салыышкыннарга утургаш шилиндектер аразындан казытына берген. Ол 10 санны алгаш, мастер нормазын күүсеткен.

Минск бөлүүнге турнирге бирги черни киевчи мастер Липницкий алган. 2—4 черлерни мастерге кандидат Корчной (Ленинград), мастерлер Гольденов (Киев), Су[illegible] (Тула) алганнар.

Сочиге болган шүүлде турнирге демисел дыка шыңгыы болуп эрткен. Түңнелинде бирги черни мастер Симагин (Москва), ийиги 2—4 черлерни мастерлер Каспарян (Ереван), Константинопольский (Москва), Ароиин (Москва облазы) алганнар.

Шүүлде маргылдааның бир бөлүүнге 1—3 черни алгаанарны чемпионатка киирер ужурлуг. Минскиниң болгаш Сочиниң 2—4 черни алган киржикчилериниң кайзын чемпионатка киирер дугайында айтырыг удавас шиитпирлетинер.

Эрткен шүүлде турнирлер аныяк шыдыраачыларның шапкын өзүлдезин көргүскен.

Аът спортунуң талазы-биле досаафчыларның Бүгү-эвилел маргылдаазы

Чурттуң хоорайларында болгаш суурларында ДОСААФ-тың аът спортунуң маргылдаалары болгулаан.

Чкалов обласка аът спортунун зона аайы-биле чарыжы доозулган. Ол ышкаш Ростов обласка, Краснодар, Ставрополь крайларга, Туркмен, Эстон ССР-лерге, Башкир АССР-ге маргылдаалар болур.

Ниитилелдиң кавалеристер клубунуң чорудуп турар ажылдарының түңнелдерин үндүрери-биле ССРЭ-ниң ДОСААФ-тың оргкомитеди июль 23-те Бүгү-эвилелдиң аът спортунуң маргылдаазын эрттирер деп шиитпирлээн. Аңаа Москванын, Украин, Узбек, Киргиз, Казах, Эстон ССР-лериниң, Краснодар, Ставрополь крайларның, Куйбышев, Чкалов, Горький, Львов, Ярославль областарның болгаш Дагестан АССРниң эн эки спортсменнери киржирлер.

Досаафчыларның аттың янзы-бүрү сургуулдарының команда болгаш хуузунда бирги чери дээш маргылдаалары болур. 50 болгаш 100 километр хемчээлдиг черге аттыг чоруурунуң дээди школазының чарыжы болур.

Бүгү-эвилелдиң маргыдааларының тиилекчилериниң командаларынга болгаш спортсменнеринге ДОСААФ-тың шаңналдарын болгаш дипломнарын тыпсыр.

(СЭТА).

ДЫҢНАДЫГ

Бо чылдың июль айда Тыванын дыл, литература болгаш төөгү эртемшинчилел институду мооң адаанда лекция-консультацияларны чорудар:

Июль 3-те—**«Тыва автономнуг областың колхозчуларының материалдыг чаагай чоруунуң өзүлдези»** деп темалыг лекция болур.

Лектор эш **Л. В. Гребнёв.**

Июль 10-да — **«Тыва орфография»** деп консультация болур.

Консультант эш **Л. Б. Чадамба.**

Июль 17-де — **«Сталинчы шаңналдың лауреаттарының шиилери»** деп лекция болур.

Лектор эш **Д. М. Пресс.**

Июль 24-те — **«Тыванын совет литературазы»** деп лекция болур.

Лектор эш **О. К. Саган-оол.**

Лекция-консультацияларны А. С. Пушкин аттыг библиотеканың номчулга залынга эрттирер.

Эгелээри кежээкинин 8 шакта. Киреери хостуг.

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Америк агрессорларның Кореяда араатанзыг чоруктары

ПХЕНЬЯН. Кореяда америк агрессорларның чаа араатанзыг үүлгедиишкиннериниң материалдарын парлалга медээлеп турар, херээженнерни, кырганнарны болгаш уругларны массалыы-биле өлүргениниң дугайында, интервентилерниң араатанзыг чоруунуң дугайын «Нодон синмун» солун парлаан. Ол үүлде чугаалап турары болза, 1950 чылдың күзүнүнде мурнуу чүкче америк шериг аткаарлап турар үеде америк интервентилер чурттуң соңгу кезээниң тайбың чурттакчыларын боттары күш-биле сүрүп алгаш барган болгаш оларны шуптузун кырып өлүргеннер. Воньчжу станцияга интервентилер 3 муң ажыг тайбың чурттакчыларны мурнуу-чүкче чорудар деп мегелеп, бараан дажыглаар вагонче киргеш, аңаа шоочалап каан. Оон соонда станцияның кырынга америк самолёттар көстүп келген болгаш аңаа турган эшелонче чаза девер хөй санныг бомбаларны октап, вагоннарны реактивтиг пушкалар-биле боолаваннар. Оон түңнелинде иштинде улустуг вагоннар хүл-ыйба болган. Аңаа турган 3 муң ажыг кижилер шуптузу өлген.

Интервентилерниң бичии уругларны массалыы-биле өлүргениниң дугайында үүлдү «Нодон синмун» солун парлаан.Чурттуң соңгу кезиин түр үеде эжелеп турар үезинде Хванхэ провинцияда Синчжон уездиниң Кухын волостизинге куруг складка 70 уругларны интервентилер дириге өртедип өлүргеннер. Ол уруглар шуптузу 10 хардан улуг эвес назылыг. Ол уруглар өлүрүкчүлери 300 ажыг уругларны аныяк уездиге дириге черге хөөп каавытканнар. Ол хилинчектекчилер Нампхо хоорайга база-ла 300 ажыг уругларны ындыг янзы-биле өлүргеннер. Нампхо районда Чхосон волостизинге узун дуртту 80 метр хемчээлдиг бир хөөр тывылган. Ол черниң чурттакчы чонунуң херечилеп турары-биле алырга, ол хөөрде 250 уругларны дириге хөмген болуп турар. Кэчхонь уездиге америк араатаннар 400 чыгыы уругларны бослап өлүргеннер. Аньбон уездиде Хванрен дааңда куйче 100 ажыг уругларны киир ойлаткаш куйдан үнер эжикче бензинни куткаш, оон соонда өртендирер снарядтарны боолаваннар. Ол куйга киир сывыртган бичии уруглар шуптузу өртенип өлгеннер.

Солуннуң төнчүзүнде бижип турары болза, уруглар хыдыкчызы хилинчектекчилер корей улуска удур үүлгеткен кем-буруулуг чоруунуң талазы-биле кадыг-шыңгыы шаажылалга кирерлер.

(СЭТА).

Жак Дюклога хосталга!

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. Жак Дюклону, Андрэ Стильди база тайбың болгаш демократия дээш дүрүм чок хоругдатырган өске-даа демиселчилерни камгалаары дээш шимчээшкин бүгү Францияда үргүлчүлеп турар.

Ажылчы чоннарның удурланыышкын хуралдарының, митингилериниң болгаш чыскаалдарының дугайын «Юманите» солун медээлеп турар. Парижтиң чанында Монтрей хоорайга митинги болган. Аңаа 700 кижи Жак Дюклону хостаарын негээн удурланыышкын бижиктин адаанга боттарының аттарын салганнар.

Парижтиң 14 округтарының комитедин организастаан. Ол комитеттиң кежигүннери чөптүг судтуң ордузунга чорааннар болгаш дүрүм чок хоругдаткан бүгү патриоттарны хостап үндүрерин негээннер. Жак Дюклону болгаш Андрэ Стильди хостаарын негээн бижиктиң адаанга ол-ла округка «Испано-Сюиза-Брюн» заводунуң бүгү ажылчыннары болгаш «Панар» автозаводтуң ажылчыннары аттарын салганнар.

Лионге дайынның эрги киржикчилериниң республика катыжыышкынының кежигүннериниң төлээлери префектурага чораан болгаш ол катыжыышкынның комитединин хүндүлүг кежигүнү болур Жак Дюклону хостаарын негээннер.

Жак Дюклону, Андрэ Стильди болгаш өске-даа патриоттарны дүрүм чок тудуп хоругдаанынга удурланган демократтыг организациларның улуг даңзызын «Юманите» солун парлаан.

Дюклону тудуп хоругдаанынга удурланган шимчээшкинге социалистиг партияның тус-тус кежигүннери болгаш католиктиг профэвилелдериниң кежигүннери ол ышкаш киржип турарлар.

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Июнь 22-де Лондонунуң Гайд-паркынга Жак Дюклонуң хоругдатырганынга удурланган 1000 кижи киржикчилиг митинги болган. Ол митингге Жак Дюклону хостаарын негээн резолюцияны хүлээп алган.

Ол резолюцияда чугаалап турары болза, Дюклону тудуп-хоругдаанын болгаш ону буруудадылга чокка кара-бажыңга тудуп турар фактыларны чүгле гитлержи Германияның фашисчи чорудулгалары-биле деңнеп болур. Англи улус-биле француз улустуң сеткил-сагыш катыжыышкынын резолюцияда илередип турар болгаш ында айтып турары болза: «Бис Дюклону хостаарын болгаш француз улустуң эргелеринче амгы үеде дээп турарын соксадырын негеп тур бис. Американнарга сатыныкчыларга удур, бүгү-делегейге тайбың дээш демиселге француз улус-биле кады туржурувусту француз улуска бүзүредип тур бис».

Митинги соонда чыскаалганнар Дюклону, Стильди болгаш француз профэвилел баштыннарын хостаарын негеп, француз элчин черинче чорутканнар.

(СЭТА).

Францияның коммунистиг партиязынга Кореяның Күш-ажыл партиязының ТК-зының телеграммазы

ПХЕНЬЯН. Франциянып коммунистиг партиязының ТК-зынче Кореяның Күш-ажыл партиязының ТК-зының чоруткан телеграммазының сөзүн корей солуннар парлаан. Телеграммада чугаалап турары болза:

Францияның коммунистиг партиязының бир кайгамчыктыг удуртукчузу, бүгү-делегейге тайбың дээш демиселчи эш Жак Дюклону өлүрүкчү Риджуэйниң айтыышкыны ёзугаар ужур-дүрүм чок ёзу-биле тудуп хоругдаан болгаш кара-бажыңнаан Францияның реакциялыг чазааның каржы чоруунга удур Кореяның күш-ажыл партиязының ТК-зы бүгү корей улус-биле кады шиитпирлиг удурланыышкынын медеглеп тур. Эш Дюклону тудуп хоругдаанының дугайында медээ бистиң партиявыстың бүгү кежигүннериниң болгаш бүгү корей улустуң кызыгаар чок удурланыышкынын болгаш киленнээшкинин хайныктырып турар. Тайбынны быжыглаары дээш, бодунуң чуртунуң хамаарышпас чоруунга америк империалистерниң халдап турар чоруунга удур маадырлыг-биле демисежип турар тайбынга ынакшылдыг бүгү француз улустуг деткип турарывысты илередип тур бис.

(СЭТА)

СЭЭКТЕР—кадыкшылганың хоралыг дайзыннары, *олар—ижин тифиниң, дизентерияның, туеркулёзтуң, глистерниң болгаш өске-даа аарыгларның халавырларын тарадып турарлар.*

СЭЭКТЕРНИ ЧАГДАТПАҢАР!

Аъш-чеминер тогланчызын, хирлиг саваларны чогуур өйүнде аштап арыгланар. Аъш-чеминеони болгаш саванарны сээктерден тугланар. Херим-кажаа, бажын иштин арыг тургузунар.

СЭЭКТЕРНИҢ НЕПТЕРЭЭР ЧОРУУН БОЛДУРБАҢАР!

Оларның өзүп-төрүүр уязы—өдек болгаш чуувду поктарны чогуур өйүнде арыглап аштанар! Чуунду төгер уургайларның болгаш поктыглыр өске-даа черлериниң үттерин так кылдыр туглап оларны хлорлуг чугай ийикпе, азы хоюг довурак-биле быскаваап чажыңар.

СЭЭКТЕРНИ ЧОК КЫЛЫҢАР!

Бүгү-ле аргаларны болгаш чепсектерни хереглеңер: сээктер хораннаар суук чүүлдерни, хоранныг саазыннарны, чыпшындырар саазынны, 2 хуу чигир эвилдириглиг формалинны, сээктер шүүрлерин болгаш өске-даа чүүлдерни.

БИЛИП АЛЫҢАР: чазын ийикпе, азы чайның эгезинде чаагыс сээкти өлүрери чайның төнчүзүнде муң сээктерни өлүргеннин-биле бир дөмей болур.

Тыва областың санитар-чырыдыышкын бажыны.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: харыысалгалыг редакторнуң—3-62; харыысалгалыг редакторнуң орлакчызының, пергийн амыдыралы, культура амыдыралы болгаш уран-чүүл килдистериниң—3—68, иштики информация, бухгалтерияның—3—65. килдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарьының—4—93; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68,

Облкүүскомнуң типографиязы

Б01345